

Budapesti Corvinus Egyetem
Tudományos Diákköri Konferencia
2018

SOS! Megéri?

SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítvány társadalmi hatásmérés vizsgálata

Tudományos Diákköri Dolgozat
2018. március 19.

Készítette:

Bodor Eszter, Gazdálkodástudományi Kar,
Vezetés és szervezés Msc, I. évf.

Móder Mercédesz, Gazdálkodástudományi Kar,
Pénzügy Msc, I. évf.

Konzulens: Porubcsánszki Katalin

ABSZTRAKT

A szerzőpáros a befektetések társadalmi megtérülése (SROI) módszertan segítségével vizsgálja az SOS Gyermekfalv Magyarországi Alapítvány társadalmi megtérülését, pontosabban a nonprofit szervezet által működtetett SOS Gyermekfalvak társadalmi hatásmérését végzik el. Kutatási kérdésükben szerepel, hogy 1 Ft befektetés segítségével mennyi Ft nyereség realizálható össztársadalmi szinten. A kutatás során egy 12 éves, SOS Gyermekfaluban nevelkedett fiatal esetén keresztül mutatják be a szerzők, hogy milyen hatások érik a gyermekeket a programban és ez miként térül meg a jövőben. Az elemzés eredményeként 18 éves időtávon 2,5 Ft nyereség érhető el, amely a magasabb iskolai végzettség és közteherviselési képesség, állami megtakarítás, tudatosabb családtervezés, valamint a nagyobb mértékű testi és lelki egészségi állapotból származó hatásokból tevődik össze. A megtérülési mutatókon túl, a folyamatszemlélet következtében a dolgozat hasznos útmutatásul szolgálhat az SOS Gyermekfalvak jövőbeni stratégiai döntéshozatalához. Elemzési keretrendszere és a hatásmérés logikai felépítése támogathatja a civil szektorban tevékenykedő egyéb szervezeteket működését is. A kutatás a jövőben bővíthető az SOS Gyermekfalvak Magyarország teljes tevékenységi körének elemzésére, de önmagában is megbízható értékelési eszköz lehet.

JEL kód: L31, J13

Kulcsszavak: nonprofit szervezet, gyermekvédelem, teljesítménymérés, társadalmi hatásmérés, SROI, SOS Gyermekfalvak

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
2. ELMÉLETI ÁTTEKINTÉS: NONPROFIT SZEKTOR ÉS A TÁRSADALMI HATÁSMÉRÉS	2
2.1. A NONPROFIT SZEKTOR DEFINÍCIÓJÁNAK KÍSÉRLETE	2
2.2. TELJESÍTMÉNY ÉS TELJESÍTMÉNYMÉRÉS	3
2.3. TELJESÍTMÉNYMÉRÉS A NONPROFIT SZEKTOR ESETÉN	4
2.4. TÁRSADALMI HATÁSMÉRÉS	5
2.5. TÁRSADALMI HATÁSMÉRÉS ESZKÖZTÁRA	8
3. SROI MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA	10
4. AZ ÁLLAMI GYERMEKVÉDELEM SZEKTORSZINTŰ ÁTTEKINTÉSE	12
4.1. ÁLLAMI GONDOZÁS MAGYARORSZÁGON	12
4.2. MAGYAR GYERMEKVÉDELMI JELZŐRENDSZER KÖRKÉPE	14
5. AZ SOS GYERMEKFALVAK BEMUTATÁSA	16
5.1. NEMZETKÖZI BEMUTATÁS	16
5.2. AZ SOS GYERMEKFALU MAGYARORSZÁGI ALAPÍTVÁNYA – RÖVID TÖRTÉNET	17
5.3. KÜLDETÉS, ÉRTÉKEK, ALAPELVEK	17
5.4. SOS PROGRAM BEMUTATÁSA	18
6. TÁRSADALMI HATÁSMÉRÉS A GYAKORLATBAN	19
6.1. ESETANULMÁNY - AZ SOS GYERMEKFALVAK MAGYARORSZÁGON	20
6.2. HATÁSOK AZONOSÍTÁS	21
6.3. KIINDULÓ FELTÉTELEZÉSEK	23
6.4. ERŐFORRÁSOK KALKULÁCIÓJA	24
6.5. TÁRSADALMI HASZNOK SZÁMSZERŰSÍTÉSE	25
6.5.1. MAGASABB ISKOLAI VÉGZETTSÉG	26
6.5.2. MAGASABB KÖZTEHERVISELÉSI KÉPESSÉG	28
6.5.3. ALULFOGLALKOZTATÁS ELKERÜLÉSE	30
6.5.4. TUDATOSABB CSALÁDTERVEZÉS	31
6.5.5. LELKI EGÉSZSÉG	33
6.5.6. TESTI EGÉSZSÉG	35
6.6. TÁRSADALMI MEGTÉRÜLÉS EREDMÉNYE ÉS ÉRTELMEZÉSE	37
7. KORLÁTOZÁSOK ÉS JÖVŐBENI KUTATÁSI IRÁNYOK	39
7.1. KORLÁTOZÁSOK ÉS TORZÍTÁSOK	39
7.2. KITEKINTÉS ÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK	40
8. ÖSSZEFOGLALÁS	41

9. HIVATKOZÁSJEGYZÉK **43**

10. MELLÉKLETEK **47**

1. MELLÉKLET: ERŐFORRÁS SZÁMÍTÁS RÉSZLETEZÉSE	47
2. MELLÉKLET: HATÁSOK SZÁMÍTÁSA	48
2.1. MELLÉKLET: MUNKAHELYI HATÁSOK MÖGÖTTES FELTÉTELEZÉSEINEK BEMUTATÁSA	48
2.2. MELLÉKLET: IDŐTÉNYEZŐK ÉS KEZDŐ ÉRTÉKEK SZÁMÍTÁSA	48
3. MELLÉKLET: SROI SZÁMÍTÁS TÁBLÁZATA, SAJÁT KÉSZÍTÉS	49
4. MELLÉKLET: INTERJÚKÉRDÉSEK GOSZTONYI GÁBOR RÉSZÉRE	52

ÁBRAJEGYZÉK

1. ÁBRA: ELLÁTOTT GYERMEKEK SZÁMA 2015-BEN	19
2. ÁBRA: SOS GYERMEKFALVAK HATÁSLÁNCOLATA	21
3. ÁBRA: SOS GYERMEKFALVAK HATÁSTÉRKÉPE	22
4. ÁBRA: A MEGTÉRÜLÉS ÁBRÁZOLÁSA	39

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. 1. TÁBLÁZAT: GYERMEKFALVAK ÉVES KÖLTSÉGVETÉSE EGY FŐRE VETÍTVE	24
1. 2. TÁBLÁZAT: MAGASABB BÉR ÉS ELHELYEZKEDÉSI LEHETŐSÉG A TOVÁBBTANULÁS KÖVETKEZÉBEN	26
1. 3. TÁBLÁZAT: MAGASABB KÖZTEHERVISELÉSI KÉPESSÉG A TOVÁBBTANULÁS KÖVETKEZÉBEN	28
1. 4. TÁBLÁZAT: ALULFOGLALKOZTATOTTSÁG ÉS SEGÉLYEK ELKERÜLÉSE A TOVÁBBTANULÁS KÖVETKEZTÉBEN	30
1. 5. TÁBLÁZAT: TUDATOSABB CSALÁDTERVEZÉS A MEGFELELŐ CSALÁDKÉP ISMERETÉBEN	32
1. 6. TÁBLÁZAT: MEGNÖVEKEDETT FIGYELEM A GYERMEKEK LELKI EGÉSZSÉGÉRE	34
1. 7. TÁBLÁZAT: TESTI EGÉSZSÉG JAVULÁSA, SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ TÁBLÁZAT	36
2.1. TÁBLÁZAT: 18 ÉV ALATT EGY SOS GYERMEKFALUBAN NEVELKEDETT GYERMEKRE JUTÓ RÁFORDÍTÁS ÉS A JELENTKEZŐ TÁRSADALMI HASZNOK	37
2.2. TÁBLÁZAT: AZ SOS GYERMEKFALVAK TEVÉKENYSÉGÉNEK TÁRSADALMI MEGTÉRÜLÉSE 18 ÉVES IDŐTÁVON	38
3.1. TÁBLÁZAT: 2015.ÉVI KÖLTSÉGEK ALAKULÁSA	48
3.2. TÁBLÁZAT: HOSSZÚTÁVÚ KÖLTSÉGEK ALAKULÁSA	48
3.3. TÁBLÁZAT: SOS GYERMEKFALVAK HATÁSAINAK SZÁMSZERŰSÍTÉSE - HATÁSOK BEMUTATÁSA	50
3.4. TÁBLÁZAT: SOS GYERMEKFALVAK HATÁSAINAK SZÁMSZERŰSÍTÉSE - 1-9. ÉV KÖZÖTTI IDŐTÁV	51
3.5. TÁBLÁZAT: SOS GYERMEKFALVAK HATÁSAINAK SZÁMSZERŰSÍTÉSE - 10-18 ÉV KÖZÖTTI IDŐTÁV	52

1. Bevezetés

A teljesítménymérés és az adatokra épülő vezetés napjainkban már egyre népszerűbb fogalmak az üzleti szervezetek körében. Jelen dolgozatban a harmadik szektorra kiterjesztve tárgyaljuk ezt a kérdéskört. A nonprofit szektor jellemzőit tekintve sok esetben csupán teherként tekintenek a szervezetek vezetői erre a lehetőségre, azonban számos esetben hatalmas segítséget nyújthat forrászerzés és stratégiai irányvonalak kijelölése során is. Napjainkban a nonprofit szektor esetében számos módszertan segítségével mérhető a társadalmi hatás, amely egy nehezen megfogható teljesítménymérés eredményeként feleltethető meg. Dolgozatunkban a gyermekvédelem területén tevékenykedő SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa társadalmi hatásmérés vizsgálatát végezzük el. Munkánk relevanciáját adja, hogy 2019-re várhatóan megszűnnek az állami gyermekotthonok és a nevelőszülői hálózatra helyeződik a hangsúly a gyermekvédelemben (Civilhetes.net, 2016).

Dolgozatunk első felében az elméleti fogalomkeretet tisztázzuk a nonprofit szektor definiálásán át a teljesítmény, annak mérése, majd végül a társadalmi hatásmérés irodalom bemutatásával. A különböző módszertanok rövid bemutatása során részletesen ismertetjük az SROI módszertanát, hiszen ez képezi majd vizsgálatunk alapját. A gyakorlati elemzésünkhöz elengedhetetlen, hogy a magyarországi állami gondozás területének jelenlegi helyzetét vázoljuk, részletesen kitérve az SOS Gyermekfalvak szerepére és működésére. Munkánk második felében egy hipotetikus, 12 éves gyermek példáján keresztül becsüljük meg az SOS társadalmi hatását. Elemzésünkhöz felvázoljuk a szervezet hatástérképét, majd az azonosított hatásokhoz rendelünk különböző pénzügyi indikátorokat, melyeket az egy főre eső alapítványi költségekkel együtt vizsgálunk, 18 éves időtávon. Az SOS közreműködésével a fiatalokat számos pozitív hatás éri, mint a továbbtanulásból eredő hatások és tudatosabb élettervezés. A kimutatott hatások pedig összesen a társadalom számára is jelentős mennyiségű bevételt jelentenek. Eredményként az látható, hogy 1 Ft befektetés az alapítvány működésébe 2,5 Ft megtérülést eredményez 18 éven belül.

Kutatásunk az alapos kvalitatív megalapozottság mellett számszerűsíteni is próbálja a felmerülő hatások körét. A dolgozat terjedelmi korlátjai végett csupán az SOS gyermekfalvakban bekövetkező hatását vizsgáljuk, ami a jövőben tovább bővíthető a szervezet egyéb tevékenységi körére. Az érzékeny témakörből és a nonprofit szervezetek jellegéből adódóan számos feltételezéssel élünk, így az utólagos mérés következtében eredményeinkben torzító hatások

merülhetnek fel. Végül az adatok szűkössége és a megfelelő kontrollesoport hiányában is szükséges egyszerűsítő feltételezéseket és szakmai becsléseket végzünk el.

2. Elméleti áttekintés: Nonprofit szektor és a társadalmi hatásmérés

Az alábbi fejezetben a nonprofit szektor bemutatását végezzük el, kiemelve a fogalmi meghatározását és jellemzőit. Továbbá a bemutatott specifikumok mellett ismertetjük, hogy miért is ültethető át nehezen a teljesítménymérés módszertana e szektor elemzésébe.

2.1. A nonprofit szektor definíciójának kísérlete

Magyarországon a nonprofit, vagy más néven a harmadik szektort nehezen tudjuk definiálni, nagyban köszönhetően a szektor fejletlenségének. Azonban most több megközelítéssel is megpróbálkozunk, hogy tisztázzuk a szektor jellemzőit. A harmadik szektor szervezetei az első és második szektor, ami a piaci és állami mellett, illetve ezeket támogatva, kiegészítve tevékenykednek. Ezek a szervezeteknek az államtól közvetlenül nem függenek, azonban gyakran látnak el akár állami feladatokat is. Elsődleges céljuk nem a profitszerzés, azonban alapvető tevékenységükhöz és működésük fenntartásához mégis elengedhetetlen. A profit felhasználásának módja különbözteti meg a forprofit szervezetektől, hiszen a profit nem kerül felosztásra a tulajdonosok között (Salamon, 1996, p. 9). A szervezetek hivatalosan bejegyzett önálló jogi személyiséggel rendelkeznek, szabályozottak és valamilyen szinten intézményesültek. A szektorok határai nem élesek, jelenleg a szabályozás változékony és szigorodás várható a közeljövőben. Ezek alapján célszerű a nonprofit szektort tág fogalomként kezelni. (Kuti – Marschall, s. a.)

A legtágabb értelmezés a jogi megközelítése a szektornak, ami a fentebb említetteken kívül megfogalmazza, hogy az önálló jogi személyként való bejegyzés összhangban van a Polgári Törvénykönyvvel. (Balogh et al., 2003)

A szektor szervezetei társadalmi, közösségi értékeket szolgálnak tevékenységükkel, előre meghatározott misszióval és küldetéssel. Illetve a pártjellegű működés kizárása fontos feltétel a nonprofit szervezetekre nézve. (Arapovics, 2011)

Alapítási formájuk szerint a szektor résztvevői három különböző csoportba sorolhatók. Az elsőbe tartoznak a magánalapítványok és egyesületek. A második csoport az érdekképviselőket csoportja, ahová köztestületeket, szakszervezeteket, szakmai munkáltatói érdekképviselőket és egyesületeket sorolunk, majd a harmadik csoport magába foglalja az egyéb nonprofit szervezeteket: közalapítványokat és közhasznú társaságokat. (KSH, s.a.a, 7. bekezdés)

A tanulmányunk szempontjából a szektoron belül a civil szervezet fogalmára fókuszálunk, ami a 2011. évi CLXXV. Tv. 2.§ (6.) a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvényben meghatározásra került, miszerint Magyarországon civil szervezetnek tekintjük a civil társaságot, egyesületet és az alapítványt (Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvény: 2011. évi CLXXV. törvény). Mivel az SOS Gyermekfalvak alapítványként tevékenykedik hazánkban, mely esetben elválik egymástól az alapító és működtető szerv. (Nonprofit.hu, 2014)

2.2. Teljesítmény és teljesítménymérés

A teljesítménymérés ismertetése előtt, elengedhetetlen a teljesítmény fogalmának tisztázása. A teljesítmény definiálása nehézséget okoz, mert többféle kontextusban, különböző szektorokban eltérően használt fogalom. Dolgozatunkban vizsgálatunkhoz legközelebb álló definíciót, a közszektorbeli teljesítmény meghatározást fogjuk használni, miszerint a teljesítmény két szempontból is megfogható, az egyik a teljesítmény értéként való értelmezése, a másik a szándékolt magatartás (Révész, 2015, p. 38. idézi Van Dooren et al-t, 2010). Az utóbbi értelmezésben Dubnick szerint (Révész, 2015, p. 38 idézi Dubnick-ot, 2005) a teljesítmény folyamat szemléletet képvisel, mert az elért eredmény mellett magára a cselekvésre is fókuszál.

A teljesítménymérés gyakori téma és sűrűn használt módszer az elmúlt évtizedben az üzleti világban, azonban a többi szektorban is fontos eszközként szolgálhat. Hasonló gondolati íven működnek, de a különböző szektorból eredő jellemzők eltéréseket okoznak. A teljesítménymérés a profitorientált világból ered, ahol a módszer célja az eredményesség értékelése egy vállalatnál. Fő szempontja a hatékonyság és a gazdaságosság. (Wimmer, 2006) Neely, Gregory és Platts (1995-öt idézi Wimmer, 2002, p.5.) definíciója alapján az eredményesség és a hatékonyság a céloknak való megfelelést jelzi, míg a gazdaságosság az erőforrások felhasználásának gazdaságosságát jelöli, melyre szükség van a kijelölt célok eléréséhez. Legfőbb feladata a nyomon követés és az információ szolgáltatása, a jövőbeni

döntések meghozatalához. A mérés biztosítja a visszacsatolást a tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, visszacsatolás cselekvés folyamatában. (Wimmer, 2002)

Továbbá, kommunikációs eszközként is szolgál a fő és részcélok megismeréséhez, illetve a vállalaton belüli tevékenységek és funkciók megértését segíti elő. A mérés megfelelő használata hozzásegít a stratégia megtervezéséhez, az erőforrások optimális kihasználásához. A pontos eredmények nem csak a jó döntéshez segítenek hozzá, hanem a teljesítmény alakulását is befolyásolhatják. (Wimmer, 2006)

Természetesen, mint minden mérésnek, vannak korlátjai. Éppen ezért fontos pontosan meghatározni, mit szeretnénk és a célt egyeztetni a rendelkezésre álló eszköztárunkkal, erőforrásainkkal, majd kiválasztani a számunkra megfelelő módszert és mérési mutatókat.

2.3. Teljesítménymérés a nonprofit szektor esetén

Előző fejezetben már említettük, hogy a teljesítménymérés nem csak az üzleti világban meghatározó. Egyes szervezetek tevékenysége és különböző programok értékelése során is elengedhetetlen eszköz az eredményesség elérése érdekében. A kutatás gondolati ívét az E4 teljesítménymenedzsment koncepció logikai íve támogatja, ezért a következőkben a modell működésének fontosabb pontjait és átfogó képét mutatjuk be. A közszektorban lévő legelterjedtebb teljesítménymenedzsment koncepció a 4E modell, melynek alapvető kiinduló pontja a teljesítmény cselekvési oldalról való megközelítése. Ebben az esetben az eredmény mellett az eredményhez vezető út is fontos szerepet játszik, tehát a célokat és eredményeket egyaránt figyelembe kell venni. Komplex képként kell vizsgálni a program vagy szervezet teljesítményét, a szervezet társadalmi és gazdasági környezetbe való beágyazódását. Input-output modellnek is tekinthető, mert a belső működésből indul ki, amihez leggyakrabban az erőforrások szükségesek (input) és a belső szervezeti tevékenységek eredményképp konkrét szolgáltatások vagy termékek válnak az erőforrásokból (output). Fő kérdés a modell esetében, hogy milyen jellegű és mértékű erőforrások szükségesek a belső hatékony tevékenységekhez, hogy szervezet megfelelő outputot hozzon létre. Végeredményben a létrejött output a szervezetet elhagyva valamilyen hatást fog gyakorolni a környezetre és a társadalomra. Fontos leszögezni, hogy a kívánt hatás sokszor csak több év elteltével jelentkezik. A modell korlátjaihoz tartozik, hogy az értékelésnél nehezen különíthető el a tervezett hatások és az előre nem tervezett környezeti tényezők hatásai. Illetve a kívánt hatás sokszor nem egy szervezetnek

hanem több szervezeti hálózatnak vagy ágazati szereplőnek köszönhető. A teljesítmény méréséhez, elemzéséhez és tervezéséhez információra van szükség. Ez a mérési pont a leggyakrabban az erőforrás mennyisége (inputok), vagy a tevékenység jellemzői, akár környezeti tényezők. Tehát egyszerű indikátorok segíthetik a mérést. A közszektorra jellemző E4 modellnek a nonprofit szervezetek teljesítménymérésénél is van relevanciája, illetve a modell gondolati íve a társadalmi hatásmérésnél is segítséget nyújthat. A továbbiakban mi is támaszkodunk erre. (Révész, 2015)

Egy nonprofit szervezet akkor eredményes, ha a teljesítménye egyszerre szolgálja a küldetés céljának elérését és a működőképesség fenntartását. A stratégiatervezés és hatékonyság mellett megfelelő információkkal, adatokkal és mutatókkal tudják ösztönözni az önkénteseiket, erősíthetik hírnevüket, és támogatókat szerezhetnek (Pavluska, 2006, p. 24.). A megfelelő eredményességi mutatók segítségünkre lehetnek, azonban ezeket a mutatókat sokkal nehezebb meghatározni, mint a vállalatok esetében. Ennek oka, hogy a nonprofit szervezetek alapvető célja nem pénzügyi haszon. Ezért többféle társadalmi és pénzügyi-gazdasági mutatót tudunk használni a méréshez. A mutatók megalkotásához elengedhetetlen a szervezet pontos ismerete és legtöbbször a mutatók egyedi létrehozása is szükséges. (Pavluska, 2006) A mutatók megalkotásához elengedhetetlen a szervezet tevékenységének és küldetésének pontos ismerete, továbbá legtöbbször ezek a mutatók egyediek egy-egy szervezet esetében.

2.4. Társadalmi hatásmérés

A dolgozatunk elején érdemes a társadalmi hatásmérés és a témakörhöz kapcsolódó fogalmak tisztázását elvégezni, valamint a témakörhöz kapcsolódó kutatások rövid bemutatását, ezzel segítve a dolgozat második felében tárgyalt gyakorlati problémakör minél alaposabb megértését. Az alábbi fejezetben kitérünk majd: a társadalmi hatásmérés definíciójára, érintettjei körére, céljaira, valamint néhány népszerű gyakorlati eszköz bemutatására.

Az elmúlt években egyre több harmadik szektorral foglalkozó fórumon népszerű állítás a társadalmi hatásmérés fontossága, azonban számos civil szervezet vezetője egyelőre nem a hatás alapú vezetés előnyeit interpretálja a gyakorlatokból, hanem a vele járó adminisztratív terhek sokaságát (OFA Nonprofit Kft., 2017). Elméleti fejezetünkben a fogalomról alkotott negatív képet oszlatjuk el, kiemeljük az eszköz civil szervezetek számára jelentkező hasznosságát és egy tiszta fogalmi keret kialakítását. Ahogyan azt már a bevezetőben is

említettük, habár népszerű kutatási terület, az újdonság magában hordozza a definíciók változatosságát, ezzel is hozzájárulva gyakorlati elterjedtségük alacsony szintjéhez.

A társadalmi hatásmérés az az összetett elemzői folyamat, amely során megállapítható egy szervezet vagy program a társadalomra előzetesen meghatározott célok megvalósítása mentén gyakorolt hatása, magában foglalja az általa végzett tevékenységek következtében létrejövő hatások összességét. A fókuszba helyezett érintetteken túl vizsgálja a szélesebb körű érintettekre gyakorolt pozitív és negatív következmények mértékét is. A mérés során megvizsgáljuk, hogy a kitűzött célhoz képest a hatások megvalósulása milyen szinten és irányban teljesült és azáltal teremt szélesebb körű társadalmi hasznosságot, hogy támogatja a szervezeteket, hogy jobban megértsék és ezzel a többlettudással fejlesszék hatásukat. (J. Gertler et al, 2011; SIAA, 2014, Matolcsi, 2014)

Különböző szerzők más és más fókusz és célcsoport számára fogalmazzák meg javaslataikat a társadalmi hatásmérés fogalmának meghatározása során. Dolgozatunk elején leszögeztük, hogy jelen munkánkban a nonprofit szervezetek társadalmi hatásmérését fogjuk alaposabban megvizsgálni, azonban fontos látni, hogy míg J. Gertler és társai (2011) főleg a közszféra és a szabályozók szemszögéből járták körbe a fogalmat, addig Matolcsi (2014) kifejezetten a civil szektor szempontjából emeli ki a hatásmérés fontosságát, a SIAA szakemberei (2014) pedig a forprofit szektort erőteljesen követő professzionális szemléletben szólítanak meg minden nemű szervezetet. A fenti szemléletbeli különbségek a társadalmi hatásmérés célját is eltérően ragadják meg. Gertler és társai (2011) a szabályozói kérdések megválaszolását és hatékony működés ellenőrzését tüzték ki célul a fogalom megalkotása során. Ezzel szemben SIAA (2014) a működés támogatásának szempontjából tárgyalja a társadalmi hatásmérést, melyben kitér a teljesített sikerek visszaigazolására, azok pénzben mért értékének kimutatására, valamint a transzparencia és ez által a támogatottság növelésére. Szemléletük szerint azonban ez egy körkörös folyamat, amely nem áll meg a hatás azonosításánál, hanem visszacsatol az eredeti társadalmi problémára. Matolcsi (2014) már mélyebbre tekintve, a stratégiai szintjén definiálja a társadalmi hatásmérés fogalmát, ami iránytűként segít a szervezetnek, hogy az alapvető hosszútávú célt tartsák szem előtt rövidtávú tevékenységeik és erőforrás felhasználásuk során. Továbbá kiemeli, hogy ez az eszköz segít felmérni és egyúttal érthetően kommunikálni is, hogy milyen értéket teremt a civil szervezet az érintettek számára, valamint arra is kitér, hogy miként térülnek meg a rendelkezésükre bocsájtott erőforrások az őket támogatók számára. Állást foglal továbbá amellet is, hogy a civil szektor nem egy önálló egység, hanem egy olyan terület, amely,

ha speciális szaktudást is igényel, mégis szoros kapcsolatban áll más területekkel, például az üzleti és pénzügyi szektorral egyaránt.

Összefoglalóan Nicholls és társai (2012, p.10-11) alapján a társadalmi hatásmérés különböző érintettek szemszögéből és felhasználásától függően az alábbi négy kategória mentén is hasznos lehet egy civil szervezet számára.

- *Stratégiai megfelelés:* A társadalmi hatásmérés irányulhat a szervezet belső működésére, pontosabban, hogy mennyire van összhangban a szervezet tevékenysége annak hosszútávon kitűzött céljaival. Az elemzés során tesztelhető, hogy valóban helyes irányba halad a szervezet vagy a program, illetve arra is rámutathat, hogy hol jelentkezhetnek problémák, milyen, még ki nem használt lehetőségek érhetők el, illetve miként érdemes az előbbieket megoldani vagy éppen kihasználni.
- *Kommunikáció, hírnév erősítése:* A belső érintetteken túl külső szereplőknek is hasznos lehet a társadalmi hatásmérés. A kimutatott eredmények jól kommunikálhatóvá teszik a szervezet működését és pozitív eredmények elérése révén hozzájárulhat egy kedvező kép kialakulásához.
- *Forrásszerzés:* Külső érintettek csoportján belül kiemelt szerepben vannak a támogatók, akik pénzügyi, intellektuális vagy humán erőforrás segítségével járulhatnak hozzá a nonprofit szervezet sikeréhez. Az elköteleződésük megerősítéséhez azonban érdemes számukra egy olyan scenáriót felvázolni, melyben szembesülnek, hogy az általuk a szervezet működéséhez bocsájtott erőforrások annak tevékenysége során milyen mértékben térülnek meg. Kedvező megtérülési esélyek reményében a befektetők is szívesebben támogatnak jól működő szervezeteket.
- *Tevékenység elfogadtatása:* Szorosan kapcsolódik a kommunikáció témaköréhez. A hatásmérés eredményei megfelelően szolgálhatnak külső vagy belső érintettek elköteleződésének növeléséhez.

Habár dolgozatunk témáján kívül esik, azonban a felsorolt célokból is látszódik, hogy civil és közszférán túl fontos megemlíteni, hogy az üzleti, forprofit vállalkozások, befektetők, valamint más forrásosztó szervezetek, pl. az Európai Unió számára is igen hasznos eszköznek bizonyulhat a társadalmi hatásmérés. Végső csoportosítási dimenzióként a hatásmérési tanulmányok időbeliségét emelnénk ki Szepesi (2013), J. Gertler (2011) és a Nicholls és társai (2012) alapján. Mindhárom szerző elkülöníti a program tevékenységét megelőző előzetes vagy

prospektív, valamint a megvalósítást követő utólagos vagy retrospektív módszereket. Az előzetes hatásvizsgálat pozitívumaként szokták említeni, hogy nagyobb valószínűséggel mutathatnak ki hiteles és erősen pozitív megalapozott eredményeket, melyek három fő természetéből fakadó tulajdonságára vezethetők vissza. Gertlerék szerint (2011,p.13) (1) az adatgyűjtés struktúráját még a működés megkezdése előtt a hatásmérés logikája alapján lehetséges kiépíteni; (2) a program felállítása előtt elkészült célterv biztosíthatja, hogy a működés ne térhessen el az előzetes elgondolások mentén kialakított irányvonalaktól; (3) végül pedig a tevékenység elindítása előtt sikeresebben képezhető a hatásvizsgálat összehasonlítása alapjaként szolgáló kontrollcsoport, ennek fontosságáról azonban részletesebben a dolgozat 7. fejezetében szeretnénk kitérni. Ezzel szemben a retrospektív szemlélet alapján készített hatásmérés már meglévő adatokból építkezik, melyek torzítottsága, szerkezete és egyéb hiányosságai nagymértékben befolyásolhatják a kimutatott eredmények megbízhatóságát. Szepesi (2013) továbbá különbséget tesz a program teljes lezárását követő utólagos hatásmérés, valamint a program időtartama alatt készített, azaz köztes hatásmérésről, mely csoportosítás nagyban összefügg azzal, hogy milyen szervezet tevékenységeit elemezzük a fenti eszköztárral. A nonprofit szektorban működő szervezetek többnyire egy absztrakt eredmény (pl. hátrányos helyzetű fiatalok integrációja) megvalósítására jöttek létre, végső céljuk teljes mértékben nehezen érhető el, ezért is alkalmazzák esetükben a köztes hatásmérés fajtákat. Az állami szférában is léteznek hasonló absztrakt eredményt célzó intézkedések, azonban lehetséges az egyes intézkedések tényleges utólagos értékelése is.

2.5. Társadalmi hatásmérés eszköztára

A társadalmi hatásmérés általános kereteinek ismertetése után áttérünk a gyakorlatban használt eszközök rövid bemutatására. Ebben a részben nagymértékben támaszkodtunk az OFA által készített Módszertani kézikönyvre (OFA Nonprofit Kft., 2017) és az alapján mutatjuk be a teljesítménykezelő eszköz (PMT), az IRIS, társadalmi jelentés szabványt, valamint a befektetések társadalmi megtérülése (SROI) módszereket a változás elmélettel kiegészítve. A módszertanok előnyeinek, hátrányainak, valamint fókuszának vizsgálata elengedhetetlen ahhoz, hogy az elemzési céljainkhoz leginkább illeszkedő eszközt válasszuk majd ki. A megfelelő módszertan megalkotásakor és kiválasztásakor nagyban hagyatkozunk Rodert ajánlásaira (OFA Nonprofit Kft., 2017 idézi Rodert 2013-at, p.117-118), mely szerint nem feltétlenül csak egy eszköz használatára érdemes koncentrálni az összetett kép megalkotásához. Továbbá kiemeli, hogy a számszerűsítésre másodlagos célként érdemes tekinteni, inkább a

kvalitatív elemzésre helyezve a hangsúlyt. Ennek következtében a narratív szemléletű, esettanulmányokra épülő mérések is értékesnek bizonyulhatnak.

A *Performance Management Tool (PMT)* magyar elnevezését tekintve a teljesítménykezelő eszközt körülbelül 10 éve alkalmazza a NESST az általa támogatott szervezetek körében. Szemléletében erőteljesen érződik, hogy üzleti szférából származik, így nagymértékű hasonlóság állapítható meg a befektetők számára készített portfóliómenedzsment eszközökhöz képest. Négy dimenzió mentén mutatja be és értékeli a társadalmi vállalkozásokat (1) Vállalkozási teljesítményén; (2) Társadalmi hatás változásán; (3) Szervezet fejlődésén, valamint (4) Pénzügyi fenntarthatóságon keresztül (OFA Nonprofit Kft., 2017, p.120). Gyakorlati megvalósítását tekintve már viszonylag nagy szabadságot enged a szervezeteknek, léteznek kötelező mutatószámok, de minden szervezet maga dönti el, milyen rendszerben méri fel a hatását egy előre meghatározott gyakoriság mellett. Az erőteljes vállalkezési fókusz végett eltekintettünk ennek az eszköznek a használatától.

Az *IRIS* egy szabványosított adatgyűjtésre támaszkodó mutatószám katalógusként is értelmezhető. Az adatok kiemelt fontosságára épülő kimutatások mentén segítheti a befektetési és stratégiai döntéseik meghozatalát. Nagy előnye, hogy kompatibilis más riportáló rendszerekkel, illetve elviekben minden szervezet megtalálhatja a számára releváns mutatószámok körét, gyakorlatokban azonban mutat még hiányosságokat, amit a folyamatos bővítéssel igyekeznek mérsékelni. Esetünkben a gyermekgondozás, mint érzékeny témakör nem szerepel a katalógusában vagy csupán az oktatás kategóriájából lehetséges mutatók kölcsönzése, ám azok sem felelnek meg teljes mértékben az általunk tervezett elemzéshez, ezért ennek használatát elvetettük.

A Social Reporting Standard (SRS) - hasonlóan az IRIS-hez - egy erősen szabványosított, ám rendszeres visszajelzésekre épülő módszertan. Három fő elemből épül fel: (1) küldetés, misszió felvázolása, (2) szervezet tevékenységi körének ajánlata a célcsoportja számára (3) végül a szervezet egészének bemutatása (OFA Nonprofit Kft., 2017, p.122-123). Az erősen szabványosított jellege miatt ez sem bizonyult alkalmas eszköznek a további kutatásunkhoz.

A befektetések társadalmi megtérülése, vagyis az SROI már egy sokkal inkább eredményközpontú és üzleti szemléletű költség haszon elemzési logikára épülő eszköztár. A mutató a nonprofit szektorban működő szervezet értékteremtésére, valamint egyediségére

fókuszál. Megalkotása során pénzegységben fejezi ki a tevékenység eredményeit, azonban szemléletében mégis a hatásláncolat logikai kapcsolatára fektet nagyobb hangsúlyt. Ezt támasztja alá, hogy nagyban felhasználja a változás elméletet (Theory of Change). Az elmélet annak a logikai láncnak a leírására szolgál, hogy egy intervenció miként hat és segíti elő a kívánt eredmények elérését (Gertler et al, 2011). Különálló irodalom is foglalkozik vele, de alapvetően erős szimbiózisban áll a hatásmérés témakörével, hiszen minden fent bemutatott eszköz esetében kiemelten fontos a szervezet működésének megértése. Továbbá a változáselmélet eszköze hasznos stratégiai megfontolások alátámasztására, illetve szektorszintű áttekintés elvégzéséhez, illetve igen jelentős azoknál a programoknál, amelyek valamelyest a viselkedést kívánják formálni, átalakítani (Kail-Lumley, 2012). Az SOS Gyermekfalvak hatásmérési vizsgálatához úgy gondoljuk, hogy e két eszköz felhasználása bizonyul megfelelőnek. A módszertan egyaránt támaszkodik kvalitatív és általános érvényű pénzügyi elemzésre, miközben szem előtt tartja a vizsgálat fókuszában lévő érzékeny területen működő civil szervezet egyediségét.

3. SROI módszertan bemutatása

A fentiekben már bemutattunk néhány társadalmi hatásmérést szolgáló eszközt, alábbi fejezetünkben pedig kifejezetten az SROI-re helyezük majd a hangsúlyt. Számos szakirodalom felhasználásával készítettük el és mutatjuk be az SOS vizsgálatához készített módszertani keretrendszerünket.

Az SROI az egyik legrégebbi, valamint legismertebb (OFA Nonprofit Kft., 2017) társadalmi hatásmérési eszköz, melynek alapjait 1957-ben fektették le, ám ekkor még elsősorban a természeti környezet szerepelt a fókuszában. Különböző állami szektorbeli felhasználása és fejlesztése során keresztül 1978-ban vált széleskörűen is elfogadottá. Majd a napjainkban is használt elnevezés és főbb módszertani irány 1996-ban jött létre. (McKinsey, 2013)

A Social Return On Investment magyar megnevezését tekintve a befektetés társadalmi megtérülési rátája (későbbiekben a dolgozat során egyszerűen SROI-ként fogunk hivatkozni rá). Szakirodalmak áttekintése során számos fogalmi meghatározásával találkoztunk, azonban egységesen megjelent az a gondolati ív, miszerint a szervezet tevékenységeinek nem csupán a környezeti hatásait, de a szélesebb körben vett gazdasági és társadalmi hasznosságát is számításba veszi (OFA Nonprofit Kft.,2017; Nicholls et al, 2012; SRS, 2014). A fogalom

rugalmassága nagy előnye is egyben, hiszen az általunk vizsgált nonprofit szektorban megjelenő teljesítményt kifejező indikátorok szervezetre szabhatósága kiemelten fontos. Ezt a hatást tovább fokozza, hogy pénzügyi proxyk felhasználása során monetizált értékeket vizsgál, mely jól kimutatható, összemérhető és kommunikálható hatásmérési eredmények megállapítását teszi lehetővé. Az elemzés a költség-haszon elemzés logikájához hasonlóan készül el. A hatások azonosítása után pénzügyi mutatószámok rendelkeznek hozzájuk, melyek a társadalmi hasznok pénzben kifejezett értékeit tartalmazzák. Végeredményként értelmezhetjük a befektetett erőforrások hasznosságát a hozzájuk tartozó ráfordítások figyelembe vétele mellett. Összefoglalóan ez úgy is értelmezhető, miszerint, ha 1 Ft-ot adunk a szervezetnek, mekkora hatást fog eredményezni Ft-ban kifejezve a jövőben.

A következőkben Nicholls és társai (2012) alapján röviden bemutatjuk, hogy milyen lépéseket tartalmaz az SROI módszertana, a probléma felvetésétől az eredmények kommunikálásig. Első lépésben elengedhetetlen a keretek lefektetése, mely tartalmazza a megoldani kívánt társadalmi probléma fókuszát, valamint érintettjeinek körét. Az eredmények feltérképezését tekintjük a következő lépésnek, melynek eszköze a változás elméletre (*Theory of Change*) épülő hatástérkép. Mivel ez jelenti az SROI alapvető hozzáadott értékét, bemutatására nagyobb hangsúlyt fektetünk az alábbiakban. Az elmélet segítségével összefüggéseket és logikai kapcsolatokat azonosítunk, mindezt pedig az elérni kívánt céltól visszavezetve tesszük egyfajta fordított logikát követve. Az eredményláncolat felállítása során szükséges az elemek bemutatása. Kezdetben a szervezet rendelkezésére álló erőforrások (szellemi, humán, fizikai, pénzügyi) tevékenységeken keresztül alakulnak kimenetekké (output). Ezután érkezünk el az eredményekhez, melyek a kimenetek következményeit tartalmazzák. A láncolat végső pontja az eddig felmerült hatásokat összesíti, melyre a szervezet működése és tevékenysége irányul. Az eredményláncolat folyamata két különböző szakaszra bontható, az implementációra és az eredmény megvalósulására. Harmadik lépésként a hatástérképen szereplő elemek alátámasztását végezzük el és monetizált értékadással zárjuk. Következőkben ezen eredmények kigyűjtését és más, nem a szervezetünk tevékenységének betudható faktorok kiszűrését végezzük el. Ötödik pontban maga az SROI számítása történik, az összes felmért pozitív és negatív hatás kumulálásával majd a felhasznált erőforrásokhoz való hányados képzésével. Ezen a szinten érdemes érzékenységvizsgálatokkal is kiegészíteni az elemzést, megmutatva, hogy az egyes faktorok változására miként reagál a számításunk. Végső lépésben az eredményeket jelentés formájában összegezzük, majd a *konklúziót* célszerű a szervezet mindennapi

tevékenységébe, működésébe, valamint stratégiai tervezésébe és döntési folyamataiba beépíteni. (Nicholls et al, 2012, p.9-10.)

Az SROI eredménye mellett a folyamat is nagy jelentőséggel bír, az eredményláncolat módszeréből adódóan. Fentebb láthattuk, hogy elengedhetetlen a mérés szempontjából a nonprofit szervezet tevékenységi körének átgondolása és a hatások azonosítása. Ez az iteratív folyamat segít abban, hogy visszacsatolást adjunk: a szervezet jelenlegi működési köre illeszkedik-e az alapításkor kijelölt társadalmi érték szolgálatához. Felszínre hozza a gondolkodás folyamata azokat a társadalmi hatásokat, amik nem egyértelműek, nehezen meghatározhatók és értelmezhetők pénzügyi proxyk segítségével. Ez sokszor a hatás túlzottan elvont létéből és megfoghatatlanságából adódik. Továbbá sokszor hiába fogalmazunk meg egy konkrét hatást, erőforrás vagy adat hiányában nem tudjuk kifejezni pénz értékében. Nehezíti a mérést az alapvető ellentmondás, miszerint számokkal dolgozunk olyan szervezeteknél, ahol a cél nem a profitszerzés, vagyis a végeredménye nem fejezhető ki számokban. Illetve gyakran ezek a szervezetek nagyon érzékeny területeken tevékenykednek, mint például az SOS Gyermekfalvak a magyar gyermekvédelem területén.

4. Az állami gyermekvédelem szektorszintű áttekintése

Az SOS Gyermekfalvak Magyarország társadalmi hatásmérésének elvégzéséhez szükséges elsősorban megismerni az általuk megoldani kívánt társadalmi problémával. A következő fejezetben azt mutatjuk be részletesen, hogy miként épül fel az állami gondozás rendszere Magyarországon, ezen belül is kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekvédelem területére, ahogyan az általunk vizsgált szervezet is erre a területre fókuszálva tevékenykedik.

4.1. Állami gondozás Magyarországon

Világszerte élnek gyermekek, akik elvesztették családjukat esetleg egy vagy mindkét szülőjüket, a gyermekek száma körülbelül 153 millióra tehető. (SOS, s.a.a, p. 8.)

2014-ben körülbelül 140 000 veszélyeztetett gyermek élt Magyarországon és körülbelül 1500-ra tehető azoknak a gyermekeknek a száma, akik ebben az évben gyermekvédelmi gondoskodásba kerültek. 2014-ben összesen 20 135 gyermek élt gyermekvédelmi gondozásban. Habár a veszélyeztetett gyermekek száma 2015-re csökkent 4000 fővel, viszont

a gyermekvédelmi gondozásba bekerültek száma nőtt, 136 fővel. Ezek alapján látható, hogy a veszélyeztetett gyermekek kis százaléka, körülbelül 14%-a kerül gyermekvédelmi gondozásba és ez az arány 2016-ban is változatlan. (KSH, s.a.b)

A szegénységgel és kirekesztettséggel veszélyeztetett gyermekek száma növekvő tendenciát mutat Magyarországon. Ezek a hatások a gyermekek fejlődésére komoly kockázatot jelentenek. Veszélyeztetett gyermeknek ma már nem csak az árva gyermekeket tekintjük, hanem azokat a kiskorúakat is, ahol a család átmenetileg nem tudja ellátni a gyermeket szegénység, betegség vagy halálozás miatt. Veszélyeztetett az is, akinek a környezetében ismétlődő vagy tartós fizikai, szexuális bántalmazás, erőszak vagy esetleges elhanyagolás történik. Minden ilyen gyermeknek segítségre van szüksége, ideiglenes vagy tartós nevelőszülők bevonásával. (SOS, s.a.a)

A veszélyeztetettséget nehéz megállapítani, a definíciós hiányból adódóan. Ezért négy kategória nyújt segítséget a veszélyeztetettség megállapításában, hazánkban. Az első, környezeti főcsoportba tartozik a nem megfelelő lakhatás, a szülők életviteli problémái, például családi bántalmazások és elhanyagolások. A magatartási főcsoport jelöli a negatív viselkedési formát vagy szenvedélybetegséget (drog vagy alkoholfogyasztás). Az egészségügyi főcsoport a gyermekek egészségi problémáit vagy tanulási nehézségeit veszi számításba, ahol a szülői vagy intézményi gondoskodás nem elég ennek kiküszöbölésére. Az anyagi főcsoportban találkozhatunk az anyagi gondokkal, ami a megfelelő jövedelmi szint alatti helyzetből fakad. Továbbá számos kockázati tényező merülhet fel, például: túl sok gyerek van már a családban, a gyerek nem vérszerinti, koraszülött és valamilyen betegséggel született vagy nehéz természetű; a szülő értelmi sérült vagy természeti katasztrófa és diszkrimináció áldozataivá váltak. (Gyereksorsok.hu, 2014)

2014-ben a veszélyeztetett gyermek 62%-ban a környezeti, 18%-ban a magatartási, 14%-ban az anyagi és csak 6 %-ban az egészségi kategória alapján számítottak veszélyeztetettnek. A legmagasabb százalékat a nevelési problémák és a szülők, illetve a család életvitele adta, 21%-kal. Elhanyagolás miatt 17%, családi konfliktus miatt 13% és bántalmazás miatt 5% volt veszélyeztetett. (KSH, 2016, p. 2.)

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő kiskorúak kor szerinti megoszlásában látható, hogy a legnagyobb arányt a 15 és 17 év közöttiek mutatják Őket követik a 12 és 14 év közöttiek.

A két korcsoport együtt kiteszi a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő fiatalok felét. (KSH, s.a.c)

Kiskorúak és fiatal felnőttek gyermekotthonban és nevelőszülőknél eltöltött időszakáról elmondható, hogy a gyermekotthonban az 1 és 5 év közötti időtartam a legjellemzőbb az utóbbi években, az összes eltöltött időhöz viszonyítva ez az időszak 40%-ot tesz ki, míg a második legjellemzőbb a 61 és 365 nap között eltöltött idő, ami már csak 38%-a az összesen az otthonban eltöltött időnek. A nevelőszülőknél a vizsgált időszakban hasonló a helyzet, úgyszintén az 1 és 5 év közötti időszak a legjellemzőbb, ez a nevelőszülőknél eltöltött időnek a 42%-a majd ezt követi az 5 és 10 év közötti időszak, ami körülbelül 22%-a. Továbbá, az adatokból látványosan kirajzolódik, hogy sokkal több időt tölt egy fiatalkorú vagy fiatal felnőtt a nevelőszülőknél, mint a gyermekotthonban. (KSH, s.a.d) Összességében, a gyermekgondozásban leginkább érintettek a 12 és 17 közötti, környezeti probléma miatt veszélyeztetett gyermekek, akik leggyakrabban 1 és 5 év között időt töltenek el állami gyermekgondozásban és jellemzőbb a nevelőszülőknél való tartózkodás.

4.2. Magyar gyermekvédelmi jelzőrendszer körképe

Jelenleg Magyarországon jogszabály szerint a család autonómiáját csak szakember korlátozhatja és csak akkor, ha a gyermek veszélyeztetettnek minősül. A veszélyeztetettség felismerésére jelzőrendszer működik. *“Az intézményt létrehozó 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szerint „a gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez, valamint önálló életvitelének megteremtéséhez.” (Országgyűlés Hivatala, 2017, p.1.)*

A gyermekvédelmi hatáskörök a járási rendszer 2013. évi bevezetésével a járási gyámhivatalokhoz kerültek. A települési önkormányzatok állandó feladata lett a gyermekjóléti szolgálat működtetése. Feladatuknak két fő ága van: a gyermeket veszélyeztető problémák megelőzése és megoldása. (KSH, 2016) Jelenleg ezek a szolgálatok jelzőrendszert működtetnek, amelynek segítségével a veszélyeztetettséget feltárják, figyelik és kezelik (Országgyűlés Hivatala, 2017). A jelzés értékeit kötelező rögzíteniük, majd ha úgy ítélik meg, hogy probléma áll fenn, kötelező cselekedniük. A jelzőrendszernek számos tagja van, számos

intézményben dolgozó szakember, akik érintkeznek a gyermekkel; tanítók, tanárok és védőnők. Illetve a jelzőrendszerhez fordulhat bármely állampolgár, gyermekek érdekeit képviselő szervezet vagy akár név nélküli bejelentést is lehet tenni. Továbbá önként is fordulhat segítségért a szülő és a gyermek. A jelzés a gyermekjóléti szolgálathoz kerül, akik kivizsgálják az észlelt problémát. Ha szükségesnek tartják, azonnal hatósági eljárást is kezdeményezhetnek. A legtöbb jelzés olyan intézményektől jön, ahol a gyermekek a mindennapjaikat töltik, így leginkább oktatási intézmények dolgozói küldik az észlelést.

A KSH (2016) mérése szerint 2014-ben az országban 643 gyermekjóléti szolgálat működött (p.3.). Számos intézmény egyszerre több települést is ellátott, így 99%-osnak volt mondható az ország lefedettsége (KSH, 2016, p. 1.). 139 ezer kiskorú gyermek érintkezett a gyermekjóléti szolgálattal, ami 77 ezer családot jelent (KSH, 2016, p.3.).

A veszélyeztetetteknek Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Nógrád és Baranya megyékben a legnagyobb az aránya, a magatartás problémás gyermekek az északi és keleti megyékben élnek legnagyobb arányban, míg az egészségi problémák okozta veszélyeztetettek a fejlettebb régiókban, leginkább Pest és Veszprém megyében észleltek 2014-ben (Országgyűlés Hivatala, 2017, p. 4.). A KSH (2016) mérése szerint a gyermekek 63%-át alapellátásban, további 20%-ot a védelemben vétele keretében gondozták (p.3.). A gyermekek kisebb arányát pedig családi körükben vagy utógondozással segítették (KSH, 2016, p.3.).

A gyermekjóléti szolgálatok kapcsolatban állnak a gyámhivatallal és probléma esetén szoros együttműködéssel keresnek megoldást az adott helyzetekre. A gyámhatóság dönt arról, hogy a gyermeket szükséges-e kiemelni környezetéből. Majd a körülményeket mérlegelve, ami a helyzet súlyosságát, a gyermek vagy fiatal életkorát, lakóhelyét jelenti, meghatározza, milyen típusú intézménybe kerüljön. Kiemelt szempont a lakóhely kérdése, törekednek az 50km-es körzeten belüli elhelyezésre. Az SOS Gyermekfalvai is területi alapon működnek. Hazánkban a gyermekvédelem 70%-át az állam, 27%-át az egyház látja el. A civil szervezetek 3%-át teszik ki, ahol az SOS Gyermekfalvak Alapítvány nevelőszülői hálózatának tevékenysége több mint a fele, 1,5-2%-kal. (Gosztonyi, 2017)

A kormány 2019-re a gyermekvédelmi gondozás struktúráját szeretné megváltoztatni, ami a gyermekotthonok felszámolását jelentené. Céljuk, hogy a gyermekek családban vagy családiasabb környezetben nőjenek fel, így nevelőszülőkhöz vagy örökbefogadásba kerüljenek.

A gyermekotthonokat kisebb lakásotthonok váltanák fel, így a gyermekek nem egy társadalomtól elszigetelt környezetben nevelkedhetnének. (EMMI, 2017)

5. Az SOS Gyermekfalvak bemutatása

Dolgozatunk fókuszában az SOS Gyermekfalvak Magyarország áll így elengedhetetlen, hogy részletesen bemutassuk a szervezet célját, nemzetközi eredetét és történetét valamint jelenlegi működését.

5.1. Nemzetközi bemutatás

“Az SOS Gyermekfalvak nemzetközi szervezete, az SOS Children’s Villages a világ legnagyobb családi gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi szervezete, tevékenységének alapja az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye.” (SOS, s.a.a)

Az SOS Gyermekfalva mozgalom a második világháború után, 1949-ben Ausztriából indult útjára. Hermann Gmeiner felismerte, hogy azoknak a gyermekeknek támogatásra van szükségük, akik a világháború alatt elvesztették családjukat. Továbbá úgy vélte, hogy azok a gyermekek és fiatalok, akiknek életéből hiányzik az egészséges és rendezett családi háttér, veszélyeztetettek. Ezzel az ideológiával fordult környezetéhez, hogy nyújtsanak segítséget egy SOS Gyermekfalva felépítéséhez. Emellett Hermann Gmeiner elképzeléseiben szerepelt, hogy aki megteheti, vállaljon részt a szülő és otthon nélkül maradt gyermekek iránti felelősségből, hogy támogassa az árván maradt gyermekeket. Így egy részük családi környezetben nőhetne fel. Az SOS Gyermekfalvak Magyarország honlapján elérhető adatok alapján jelenleg 133 országban működik aktívan a mozgalom, közel 500 SOS Gyermekfalvával, 72 000 gyermekkel és fiatallal, akiknek lehetőségük nyílik, hogy részesüljenek a szerető gondoskodásból. A falvakhoz még számos létesítmény tartozik, amik segítik a SOS falvak életét: Ifjúsági házak, óvodák, Hermann Gmeiner iskolák, szociális és egészségügyi centrumok. Évente összesen több mint egymillió gyermek kaphat segítséget a programokon keresztül. (SOS, s.a.c)

Az SOS Gyermekfalvak nemzetközi szinten küldetésükben, céljukban és koncepciójukban megegyeznek. Arra törekszenek, hogy a családok szétesését megakadályozzák, gyermekeknek és fiataloknak, akik elvesztették szüleiket vagy olyan helyzetbe került a család, hogy ideiglenesen nem tudja őket gondozni, megfelelő gondoskodást nyújtsanak. Közösségekkel,

partnerekkel és az állammal működnek együtt annak érdekében, hogy a gyermekek jogai ne sérülhessenek. Az SOS Gyermekfalvak politikai és felekezeti elkötelezettségtől mentes civil szervezet. Munkájukat szponzorok, adományozók, intézményi és vállalati partnerek, valamint támogatók segítik. (SOS-Childrevillages, s.a.)

5.2. Az SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa – rövid történet

Az alapítvány bemutatása során nagy mértékben támaszkodtunk a honlapon elérhető információkra és adatokra (SOS, s.a.c). Az SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa 1983-as alapítása után három gyermekfalut hozott létre Magyarországon. 1986-ban Battonyán, Kecskeméten 1990-ben és végül 3 évre rá Kőszegen. Az SOS Gyermekfalvak 10-12 családi házzal és saját háztartásukban élő nevelőszülői családokkal jöttek létre. Emellett ifjúsági házak nyíltak 1994 és 2015 között, Szegeden, Sében, Kecskeméten, Helvéción. 2015-ben megnyílt a kecskeméti átmeneti gyermekotthon, illetve még ebben az évben a battonyai gyermekfalu átköltözött Orosházára. Ma a gyermekfalukban és ifjúsági házakban körülbelül 400 gyermek és fiatal él, amit a SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa tart fenn. Továbbá családmegerősítő programokat működtetnek, ahol körülbelül 100 gyermek családjának segítenek a család megerősítésében, problémák megoldásában, így megakadályozva a család felbomlását és a gyermekek állami gondozásba adását. (SOS, s.a.c)

5.3. Küldetés, értékek, alapelvek

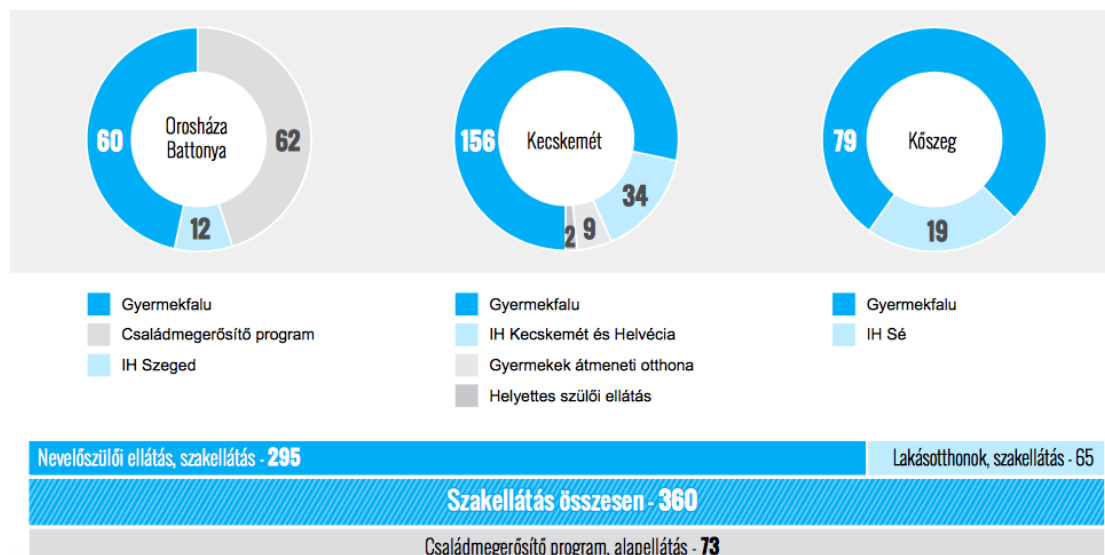
A magyarországi SOS küldetéséhez tartozik a gyermekek védelme mellett a fiataloksegítése az eredményes életkezdésben és a jövőjük kialakításában, illetve hangsúlyt fektetnek közösségeik fejlesztésére. Haláleset, elhanyagolás, fizikai és érzelmi bántalmazás vagy család széthullás miatt sok gyermeknek nincs lehetősége a saját családjában felnőni. Az SOS Gyermekfalvak otthont és szeretetet nyújtanak ezeknek a gyermekeknek. Célul tűzték ki, hogy a rászorult gyermekeknek lehetőségük legyen szeretetben, tiszteletben felnőni és kiegyensúlyozott, boldog felnőtté válni. Az SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa törekszik arra, hogy a gyermekek vérszerinti testvéreikkel együtt maradjanak. Középpontba helyezik a gyermekek fejlődését, továbbá igyekeznek a gyermekeket bevonni a döntési folyamatokba, a sorsukat érintő megoldásokba. Munkájuk négy alapelven nyugszik, ami a bátorság, elkötelezettség, bizalom és pénzügyi átláthatóság. A bátorság fontos érték számukra, mert az SOS Gyermekfalvak a gyermekvédelem hagyományos keretein túlnyúlva, innovatív

gyermekgondozást nyújt a rászorulóknak. Bizalom, mint érték segít a lehetőségek előre mozdításában és a támogató környezet kialakításában. Törekednek a pénzügyi átláthatóságra, az adományozók és partnerek bizalmának megtartására, így az általuk nyújtott pénzforrást megfelelően, felelősségteljesen igyekeznek felhasználni. (SOS, s.a.d)

5.4. SOS program bemutatása

Az SOS gyermekvédelmi tevékenysége igazodik a társadalmi környezetéhez és hatékonyságra törekszik. A klasszikus modell szerint egy SOS Gyermekfalut 12-15 családi ház alkot, ahol hivatásos nevelőszülők fogadják be a gyermekeket ideiglenesen. Az SOS Gyermekfalvak közösségét egy faluvezető irányítja. 14 és 17 éves kor között lehetőségük nyílik a fiataloknak átköltözni egy ifjúsági házba, ahol kialakított házirend mellett már nem nevelőszülői állandó felügyelet alatt élhetnek, hanem fiatalokkal együtt, némi segítséggel. Ezt a koncepciót azért alakították ki, mert így egy védett környezetben képesek elsajátítani azokat az ismereteket és készségeket, amelyekre szükségük lehet a felnőtt életük során. Az SOS programokkal egyre inkább reagál az ország, térség, település szükségleteire. Ilyen program ma a családmegerősítő program, melynek keretében támogatják a hazakerülést, illetve a megelőzést. Az integrált falu koncepcióval próbálják megakadályozni a társadalomtól való szegregálást, így az adott városban belüli lakásokba és házakba költöznek a családok. Jelenleg ez a rendszer Orosházán működik. További program a krízis befogadó hely (Kuckó) Kecskeméten, ami átmeneti menedéket nyújt anyáknak és gyermekeiknek egyaránt. A program bővült a nevelőszülői hálózattal, ahol hivatásos nevelőszülők saját családjukba és lakásukba fogadnak be SOS gyermekeket. (SOS, s.a.e)

2015-ben 360 gyermek részesült az SOS Gyermekfaluk és az ifjúsági ház szolgáltatásaiból (SOS, 2016, p. 7.), ebből 295 gyermekről gondoskodott 69 hivatásos nevelőszülő (SOS, 2016, p.4.). Összesen 440 gyermek és fiatal kapott ellátást az SOS Gyermekfalvak Magyarország által (SOS, 2016, p.7.).

1. Ábra -Ellátott gyermekek száma 2015-ben, Forrás: SOS, 2016, p. 7.

Az állam szerint a legfontosabb, hogy a gyermek a saját családjában nevelkedjen, csak a legvégső megoldás a családból való kiemelés és utána is a visszagondozásra kell törekedni. (Országgyűlés Hivatala, 2017) Az SOS Gyermekfalvak Magyarország törekszik a kiemelés elkerülésére a családmegerősítő programjaival, illetve a mihamarabbi visszakerülést is célként határozza meg. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottság (2014) által kiadott záró gondolatok megfogalmazzák, hogy több olyan lokálisan működő civil szervezet tevékenységére lenne szükség az országban, akik foglalkoznak a kiemelés elkerülésével, a család megerősítésével és megtartásával, mint például az SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa. (Gyurkó et al., 2016)

6. Társadalmi hatásmérés a gyakorlatban

A társadalmi hatásmérés irodalom, valamint a magyar gyermekgondozás áttekintése után bemutattuk az SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványának működését és eredetét. Ebben a fejezetben egy esettanulmány keretein belül vizsgáljuk meg egy átlagos SOS Gyermekfaluban nevelkedett fiatal programban való részvételének a hatásait a társadalomra 18 éves időtávon. Ehhez segítségünkre volt Gosztonyi Gábor, az SOS ügyvezető igazgatója, aki számos bizalmas és részletes adatbázist a rendelkezésünkre bocsátott. Továbbá felsoroljuk és pénzben is számszerűsítettük azokat a hatásokat, amik jelentkezhetnek egy átlagos SOS Gyermekfaluban nevelkedett fiatal életében, mint: feltételezhető jobb oktatás és munkába állás (alulfoglalkoztatás elkerülése), nagyobb közteherviselési képesség, alacsonyabb állami

kiadások a közmunkán kívüli munkavégzés miatt, tudatosabb családtervezés és a lelki és testi egészség.

6.1. Esettanulmány - Az SOS Gyermekfalvak Magyarországon

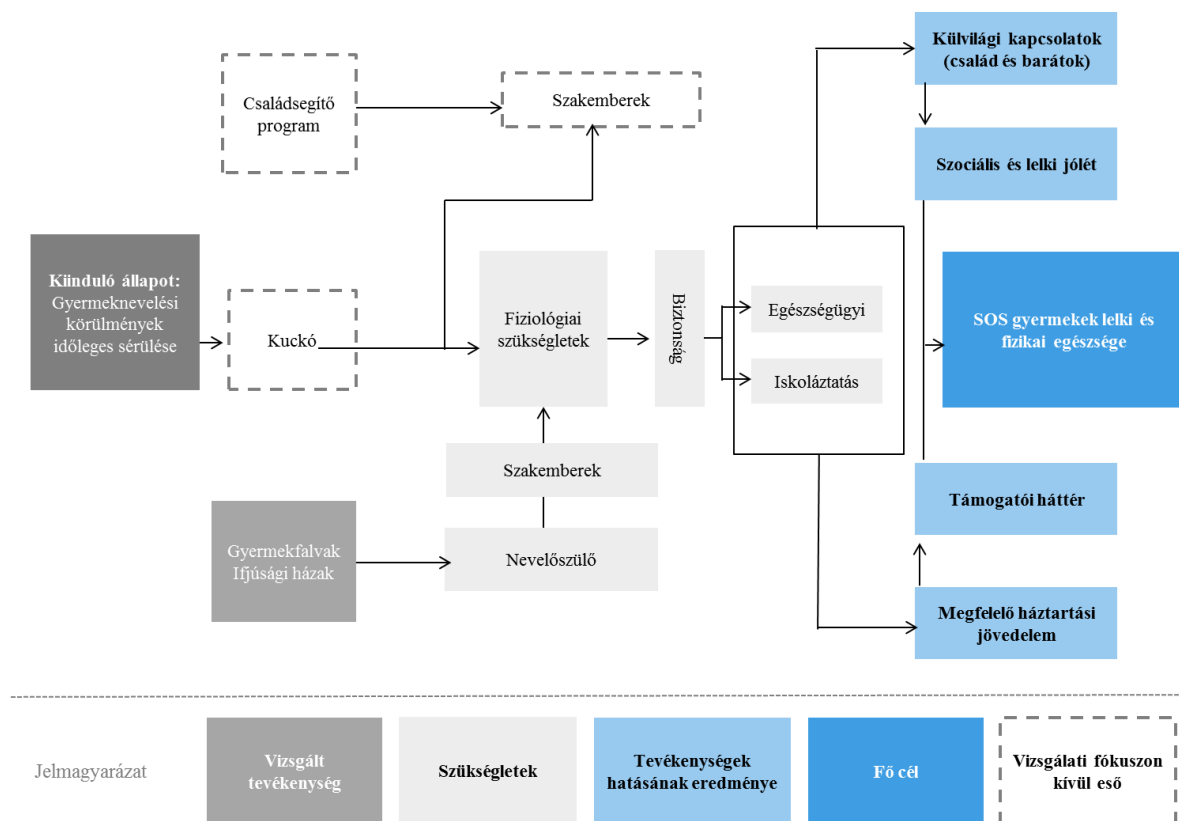
A tanulmányunk fő célja az SOS Gyermekfalvak társadalmi hatásainak azonosítása és számszerűsítése, így vizsgálva, hogy milyen hasznok jelentkeznek a tevékenységük során, a szűk érintettek körében, vagyis a gondozott gyermekeknél, illetve tágabban a társadalomban - végül, hogy mit jelent ez az állam számára. Fő kutatási kérdésünk, hogy egy egységnyi erőforrás (amit Ft-ban fejezünk ki) mekkora társadalmi hasznot eredményez. Megtérül-e és ha igen, mikor és milyen mértékben az SOS működésén keresztül a programban nevelkedett fiatalokba fektetett erőforrás.

Meghatároztuk, hogy az SOS Gyermekfalvak Magyarországi Alapítványa csak egy programegyüttesére fókuszálunk és annak hatását vizsgáljuk. Ez esetünkben a Gyermekfalvak és az ifjúsági házak programokat jelenti az országban. Ennek oka, hogy a szervezet tevékenységei közül időtávban ez a leghosszabb, így valószínűsíthetően a gyermek életére gyakorolt hatása itt a leghatásosabb. Az esettanulmány meghatározásakor az egyedi helyzetek komplexitása végett, egy átlagos fiatal esetét mutatjuk be. Az interjún elhangzottak alapján a leggyakoribb bekerülési kornak a 12 év mutatkozott. Ezzel feltételezéssel élve azonban azt is állítjuk, hogy a programban részt vevő fiatalokra irányuló hatások összessége lineárisan jelentkeznek. A bekerülési kortól függően különbözően hat a programban részt vevőkre az SOS-ben eltöltött idő. Intuitív belátható, hogy a programban eltöltött azonos mennyiségű idő (pl. 5 év) másként hat egy kisgyermekként, valamint egy kiskamaszként programba érkező fiatal életére. Amennyiben a gyermek korábban lép be a programba: kevesebb negatív hatás éri, gyorsabban rendeződik a belső lelki világa, kisebb ellenállást mutat a változás irányába és jobban reagál a helyzetét javító hatásokra. Továbbá az így kialakult nyugodtabb körülmények és biztosabb családi háttér garantálja az iskolai teljesítményük javulását. Egy átlagos 12 évesen bekerülő fiatal esetében ez később jelentkezik, feltételezéseink szerint az IH elengedhetetlen az átlagos hatás vizsgálata szempontjából, hiszen ez segíti hozzá őket a továbbtanulás lehetőségéhez. A fenti megfontolásokat figyelembe véve az általunk vizsgált fiatal 12 évesen kerül be a rendszerbe, az SOS egyik Gyermekfalujába, majd 22 évesen hagyja el és kezd önálló életet. (Rácz, 2017) Azt feltételezzük, hogy 18 éves koráig nevelőszülőknél lakik, majd miután betölti a 18. életévét, átkerül az Ifjúsági Házba (IH).

Számításunk során 18 éves hatást vizsgálunk, amely időtávon a 12 éves bekerült gyermek 30. életévét betölti. Feltételezésünk azon alapszik, hogy a hatás csak azután fog igazán megmutatkozni, miután már elkezdődött az önálló élete. Kutatásunkban a fentebb bemutatott Social Return on Investment (SROI) keretrendszert használjuk. Segítségével azonosítjuk a hatásokat, kifejezzük pénz értékében őket és végül társadalmi hasznosságot mérünk. Ebben az értelemben a társadalmi hasznok olyan hatások pénzben kifejezve, amik egy tevékenység eredményeképp károkat elkerülnek, kiadásokat megspórolnak vagy pótlólagos bevételeket eredményeznek (IFUA Nonprofit Partner, 2016, p.4.).

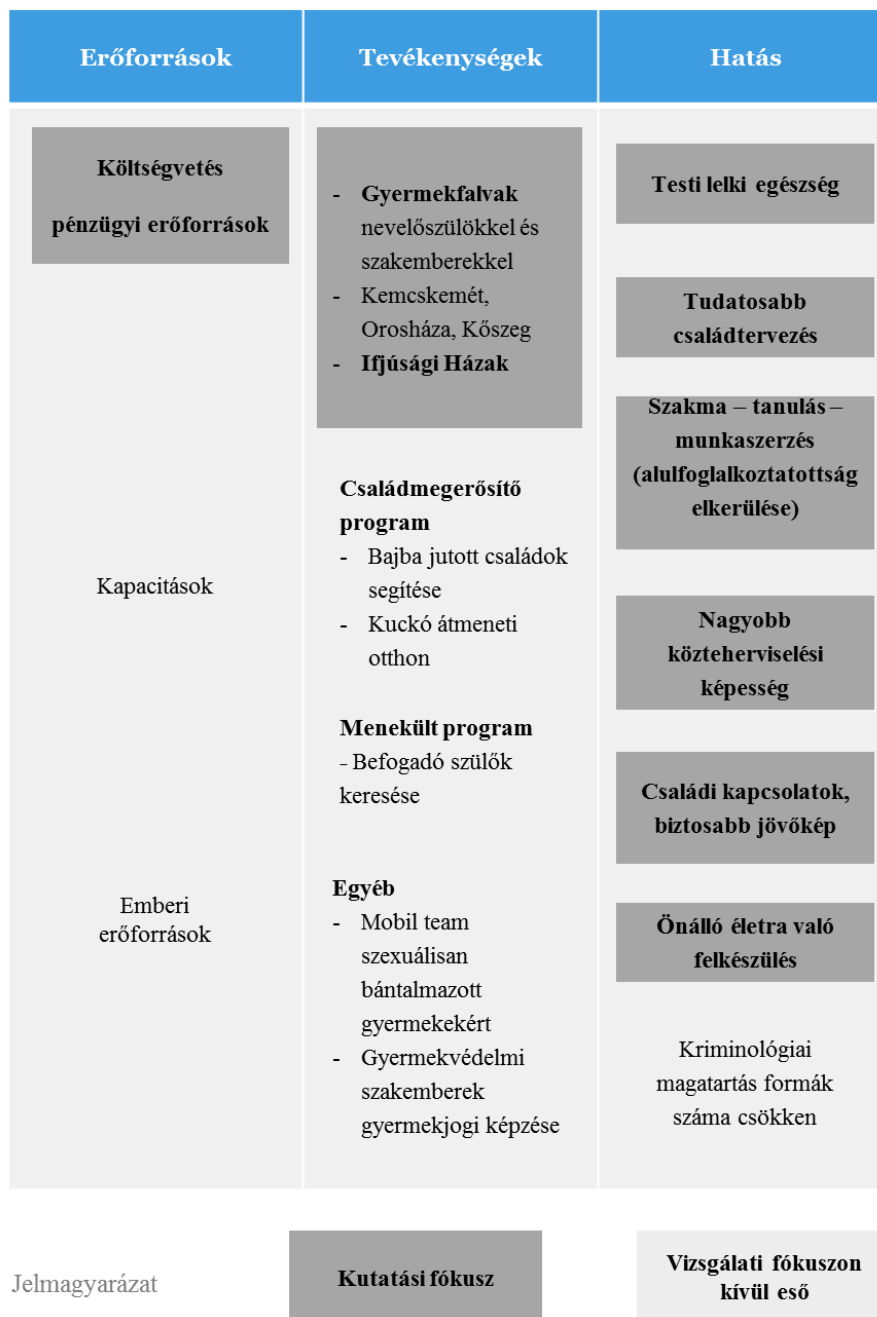
6.2. Hatások azonosítás

Első lépésként a fentebb már említett Theory of Change elmélete alapján végig gondoltuk a hatás láncolatát. Azonosítottuk a fő hatást, ami esetünkben a testi és lelki egészség az SOS gyermekeknél, majd az egyéb hatásokon át, a tevékenységeket elérve, a kiváltó tényező azonosításával, vagyis a gyermeknevelési körülmények időleges sérülésével zártuk a gondolati ívünket. Ezt a láncolatot szemléltetjük a 2. Ábrán. (Kail – Lumley, 2012)

2. Ábra - SOS Gyermekfalvak hatásláncolata a Theory of Change elmélet alapján, Saját szerkesztésű ábra, Forrás: Kail – Lumley, 2012, p. 4.

Következő lépésben azonosítottuk a tevékenységek megvalósulásához szükséges előforrásokat, amiket az SOS felhasznál ahhoz, hogy jelenlegi programjaik működjenek. Azonban csak az általunk meghatározott SOS Gyermekfaluk program hatásaira fókuszálunk a továbbiakban. Ezt a gondolatmenetünket egy hatástérkép segítségével vázoltuk fel. (3. Ábra) Az input, tevékenység és hatás láncolata lesz a vezérfonala a későbbiekben bemutatott indikátorok számításainak.

3. Ábra -SOS Gyermekfalvak hatástérképe, Saját szerkesztésű ábra, IFUA Nonprofit Partner (2016, p.5.) alapján

Az SOS Gyermekfalvak tevékenységéhez szükséges erőforrásként a pénzügyi erőforrásokat azonosítottuk, melyek már impliciten tartalmazzák az emberi erőforrásokból felmerülő költségeket is. Erőforrásaik segítségével a tevékenységeket valósítják meg, esetünkben “A holnap faluján” van a hangsúly. A harmadik oszlop mutatja be az általunk azonosított társadalmi hatásokat, amiket az SOS elér a Gyermekfalvak tevékenységével egy átlagos 12 éves SOS Gyermekfaluban nevelkedett gyermeknél.

6.3. Kiinduló feltételezések

A tanulmányunk elkészítése során számos feltételezéssel éltünk: konzervatív becslés elve, infláció mértéke, diszkontráta. A konzervatív becslés elve esetünkben azt jelenti, hogy csak olyan hatásokat számszerűsítettünk, amelyekre adatokkal tudtunk támaszkodni. Így valószínű, hogy a hatás alulbecslést eredményezhet. Az infláció kérdésköre elengedhetetlen ilyen hosszú időtáv alatt. 18 éves időtartamban az infláció mértékét mindenképpen figyelembe kell vennünk a hatások számítása során: 3%-os (MNB.hu, 2005, első bekezdés) inflációval kalkuláltunk a célkövetési feltételek miatt. Bérek esetében is ezt az inflációs mértéket használjuk. Továbbá az infláció és az alternatív befektetési lehetőségek végett diszkontrátát is figyelembe kellett vennünk. A pénz időértékét figyelembe veendő, a jelenérték számításához szükséges diszkonttényező esetén az infláció mértékét használtuk a számításaink során, 3%-ot (MNB.hu, 2005, első bekezdés).

A számításhoz kapcsolódó numerikus feltételezéseken túl szakmai megalapozottságú alapvetést is rögzítenünk kellett, ami az összehasonlítás alapjául szolgáló kontrafaktuális állapot definiálását jelentette. Gertler és társai alapján (2011) a tényellentétes állapot becslését kontrollcsoport meghatározásának segítségével végeztük el. A kontrollcsoport kiválasztása során azonosítottunk egy olyan csoportot, amely fontos és lényegi tulajdonságokban megegyezik az SOS Gyermekfalvakban nevelkedő fiatalokkal (gyermeknevelési körülményeik időleges vagy tartós sérülése következett be), egyetlen jellemző hiányában, miszerint ők nem lehetnek részesei az SOS programjának. A feltételezés segítségével számszerűsíthetővé válnak azok a hatások, amelyek közvetlenül nem kötődnek a vizsgált tevékenységhez, mégis hatással vannak a fiatalokra. Esettanulmányunkban, ha feltételezzük, hogy az SOS Gyermekfalvak nem működne Magyarországon, a nem kielégítő otthoni körülmények miatt a családból kiragadott gyermeket az állami gondozás intézményébe kerülnének be. A kontrollcsoportént azonosított

állami gondozásból kikerülő fiatalok közt mért, valamint az SOS Gyermekfalvak működéséből megfigyelhető eredmények különbségéből előáll az SOS Gyermekfalvak által elért hatás.

6.4. Erőforrások kalkulációja

A következőkben a pénzben kifejezett értéket egy főre számítjuk, abból a célból, hogy az SOS tevékenységének egy átlagos SOS Gyermekfaluban nevelkedett gyermek életére gyakorolt hatását tudjuk kalkulálni. Az esettanulmányban szereplő feltételezések alapján egy átlagos ellátott fiatal 10 éven keresztül vesz részt a programban, tehát ez időtáv költségei terhelik az ő fejlődését. Feltételeztük továbbá, hogy 10 év után a fiatal kikerül a programból, annak pozitív hatásai még hosszú időtávon (esetünkben 18 év) belül is jelentkeznek, de pénzügyi vonzatai már nincsenek. Alábbiakban egy összefoglaló táblázat mutatja be a pénzügyi erőforrások számítását, részletesen az 1. mellékletben kerül bemutatásra.

Pénzügyi indikátor	Az SOS Gyermekfalvak éves költségvetése egy főre vetítve.
Értelmezés, indoklás	Az SOS által egy évben felhasznált pénzügyi forrásokat, amik az SOS Gyermekfalvakat érintik, a költségvetése teljeskörűen tartalmazza. A költségvetés 1 főre vetítve is tartalmazza az éves felhasznált pénzügyi forrásokat.
Számítás	SOS Gyermekfalvak által működtetett SOS Gyermekfalvak program Induló érték: 2016. évi költségvetése 1 főre (Gosztanyi, 2017): 1 221 056 317 Ft /360 fő= 3 391 823 Ft/ fő 2026. évi költségvetés 1 főre (Gosztanyi, 2017): 1 221 056 317 Ft /460 fő= 2 735 579 Ft/ fő
Módosító tényezők	A számításunk során feltételeztük a költségvetés növekedését , illetve a célcsoport növekedését is . A teljes költségvetésnél növekedést az infláció mértékével számoltunk (3%) és feltételeztük 10 év múlva a program 460 gyereket fog elérni az 5 éves terv adataiból kalkulálva. Mivel a tervezett

költségek az infláció mértékével növekednek ezért azok időben állandóan mutatkoznak, míg a célcsoport nagyobb mértékben nő, így hatékonyság növekedés várható. (Gosztonyi, 2017)

1. 1. Táblázat – SOS Gyermekfalvak éves költségvetése egy főre vetítve, Saját készítésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

6.5. Társadalmi hasznok számszerűsítése

A hatások bemutatása egyrészt önálló kutatásunk (interjú, éves jelentések, stratégiai kitűzések és szekunder tanulmányok) és ismereteink összegzésére, másrészt az IFUA Nonprofit Partner (2016) által készített BAGázs Közhasznú Egyesület társadalmi hatásmérési tanulmányára épülnek. A nagyobb szülői gondoskodás és biztonságos családi környezet következtében hat pozitív hatást azonosítottunk. A pénzügyi indikátorok függvényében két nagyobb csoportot azonosítottunk, az első csoportot alkotják a továbbtanulásból eredő hatások, míg a második kategóriát a tudatosabb élettervezésből fakadók. Alább az interjú alapján (Gosztonyi, 2017) kirajzolódott súlyuk szerint sorrendben listázzuk a hatásokat és a következő alfejezetekben ezek a számszerűsítését mutatjuk be részletesen:

I. Továbbtanulásból eredő hatások

1. Továbbtanulásból fakadó magasabb iskolai végzettség és kedvezőbb munkaerőpiaci elhelyezkedés
2. Magasabb életszínvonal eredményeként megjelenő magasabb közteherviselési képesség
3. Alulfoglalkoztatás elkerülése végett megtakarított segélyek és közfoglalkoztatott bérek

II. Tudatosabb élettervezés

1. Tudatosabb családtervezés a megfelelő családkép hatására
2. Lelki egészség biztosítása szerető környezetben való nevelkedés miatt
3. Testi egészség javulása a szülői figyelem következtében

6.5.1. Magasabb iskolai végzettség

A magyar állami gondozásból kikerülő fiatalok alacsony része rendelkezik munkaviszonnyal, melyhez nagymértékben hozzájárul, hogy az állami rendszerben nevelkedő fiatalok nehezen állnak helyt az oktatásban, a gondoskodó családi háttér hiányában, így nem motiváltak, hogy megfelelő eredményeket érjenek el. Az állami intézményrendszerben élő fiatalok alig 5-6%-a végez el valamilyen középfokú iskolát (Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, 2012, p.68). A megfelelő képzés nélkül nehezen tudnak majd elhelyezkedni a munkaerőpiacon versenyképes juttatások mellett, így nagy eséllyel közmunkaprogramba kapcsolódnak be és közfoglalkoztatott státuszban maradnak évekig. Állításainkat korábbi KSH (2012, p.12.) adatok is igazolják, miszerint az utógondozásból kilépő fiatalok mindössze 30%-a talált sikeresen munkát, ami nagy mértékben összefügg, hogy a kilépők többsége mindössze általános (39,5%) vagy középszintű (56,3%) végzettséggel rendelkezett. Az SOS működése során aktív figyelmet fordít a nevelőszülői hálózaton keresztül arra, hogy a fiatalok megfelelően teljesítsenek az iskolában, valamint a továbbtanulásra is ösztönzik őket és segítenek a megfelelő pályaválasztási döntés meghozatalában is. Jelenleg a fiatalok nagy része tovább tanul és 65 %-uk helyezkedik el képzettségüknek megfelelő munkakörben (Rácz, 2017 idézi Bányai, 2008-t, p.66.). Tevékenységük jövőbeni eredményeként az SOS programjából kikerülő fiatalok többletjövedelemre tesznek szert, ahhoz képest, mintha közfoglalkoztatottak maradnának. Amennyiben pontos adatok lennének elérhetőek az állami gondozottak valós munkahelyi viszonyairól, ez a hatás is pontosabban kimutathatóvá válna. A bérminimum esetében a HrPortál.hu (2017), míg a közfoglalkoztatott bér esetében az Officina.hu (2017) adataival számoltunk végül az országos átlagoknál az IFUA Nonprofit Partner korábbi tanulmányát használtuk fel. Alábbiakban egy összefoglaló táblázat mutatja be a magasabb iskolai végzettségből eredő hatás számítását, az SOS hatásának mértékének részletezését 2.1. mellékletben mutatjuk be.

Pénzügyi indikátor	Többletjövedelem: A magasabb oktatási minőség és végzettség következtében megszerezhető éves nettó bér és a közfoglalkoztatásból eredő bér különbsége.
Értelmezés, indoklás	Az SOS Gyermekfalvak célja, hogy a nevelőszülői hálózatban, valamint az ifjúsági házakban nevelkedő fiatalok minél magasabb végzettséget szerezzenek, de legalább egy felsőfokú szakmai végzettséggel (OKJ)

	<p>hagyják el a programot, ezáltal növelve a fiatalok elhelyezkedési lehetőségeit a jövőben. Továbbá, magasan képzett felnőttként bértöbbletre is szert tehessenek a közfoglalkoztatott bérehez képest, ezt tartalmazza az indikátor.</p>
<p>Számítás</p>	<p>A munkába állást a gyermek 18 éves korától (tehát a vizsgált időszak 6. évében) feltételeztünk.</p> <p>Feltételeztük, hogy az életpályája elején nettó bérminimumot, majd a két év után módosított havi nettó átlagbért kap.</p> <p><u>6. és 7. évben:</u> A többletjövedelem a nettó garantált bérminimum és a közfoglalkoztatott bér különbségéből ered.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Garantált bérminimum értéke (havi nettó, 2017): 107.065 Ft - Közfoglalkoztatott bér (havi nettó, 2017): 54 352 Ft <p><u>8. évtől:</u> A többletjövedelem a módosított átlagbér és a közfoglalkoztatott bér különbségéből ered.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havi nettó módosított átlagbér (havi nettó, 2017): 203 630 Ft
<p>Módosító tényezők</p>	<p>A munkába állást követően az átlagbér és a bérminimum esetében 12 hónapnyi munkát feltételeztünk, addig idenymunka és a szakaszos jelleg miatt a közfoglalkoztatást 9 hónapnyi munkavégzéssel számítottuk.</p> <p><u>SOS hatása:</u></p> <p>Az SOS Gyermekfalvak működése nélkül, az állami gondozásban nevelkedő fiatal felnőttek körülbelül 30% eséllyel képesek elhelyezkedni a munkaerő piacon, hiszen alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek.</p> <p>Az SOS Gyermekfalvak célja, hogy 18 év alatt az országos átlagnál (89%) jobb eredményt érjenek el a foglalkoztatás terén (Gosztonyi, 2017).</p> <p>Az SOS-ból kikerülő fiatalok jelenleg 65%-os eséllyel képesek képzettségüknek megfelelő munkakörben elhelyezkedni.</p>

Az SOS hatása körülbelül 60%, így ezzel módosítottuk a többletjövedelem mértékét.

Időtényező: Az SOS fokozatosan éri el a kívánt célt, amit 63,3%-os kezdőértékről évi 6,63 százalékpontos lineáris éves növekedés mellett tesz meg. A bérek növekedésének esetében infláció (3%) mértékével számoltunk. Az SOS Gyermekfalvak célként megfogalmazott 90%-os hatást, a fiatal a programból való kikerüléséig, azaz a 10. évig éri el, majd utána állandó szinten marad.

1.2. Táblázat – Magasabb bér és elhelyezkedési lehetőség a továbbtanulás következtében, Saját készítésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

6.5.2. Magasabb közteherviselési képesség

A fentiek alapján a színvonalasabb képzés következtében az SOS-ben nevelkedő fiatal sikeresebben helyezkedik el a munkaerőpiacon, ezáltal képes nagyobb mértékben is hozzájárulni az állami költségvetéshez. Amennyiben a közmunka-programban dolgozik, a bérből származó adó- és járulékhátások az állam szemszögéből nem minősülnek valós bevételnek, hiszen csak vagyonszociális támogatást hajtat végre. SOS működése során a fiatalok kb. 65%-a képes elhelyezkedni a munkaerőpiacon (Rácz, 2017 idézi Bányai, 2008-t, p.66.), így vállalva a közterhekből való nagyobb arányú részesedését. A magasabb szintű iskolázatásból fakadó többletjövedelem alapfeltétele a magasabb közteherviselési képességnek, ezért az SOS hatásának mértéke hasonlóan a 2.1. mellékletben leírtak szerint alakul.

Pénzügyi indikátor	Fizetett többletadó és járulék a garantált bérminimum illetve módosított átlagbér következtében.
Értelmezés, indoklás	A magasabb iskolai végzettség következtében magasabb munkakör betöltésére alkalmasak hosszútávon a programból kikerülő fiatalok. A plusz jövedelem után megnövekedett adók és járulékok befizetésére lesz lehetőségük, ezáltal <u>addicionális bevételt teremtenek az állam számára.</u>

<p>Számítás</p>	<p>Munkába állást a gyermek 18 éves korától (tehát a vizsgált időszak 6. évében) feltételeztünk.</p> <p>Feltételeztük, hogy az életpályája elején nettó bérminimumot, majd két év után módosított havi nettó átlagbért kap.</p> <p><u>6. és 7. évben:</u> A többletjövedelem a nettó garantált bérminimum és a közfoglalkoztatotti bér különbségéből ered.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Garantált bérminimum értéke (havi nettó, 2017): 107.065 Ft - Közfoglalkoztatotti bér (havi nettó, 2017): 54 352 Ft <p><u>8. évtől:</u> A többletjövedelem a módosított átlagbér és a közfoglalkoztatotti bér különbségéből ered.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havi nettó módosított átlagbér (havi nettó, 2017): 203 630 Ft
<p>Módosító tényezők</p>	<p>A munkába állást követően az átlagbér és a bérminimum esetében 12 hónapnyi munkát feltételeztünk, addig a közfoglalkoztatást 9 hónapnyi munkavégzéssel számítottuk.</p> <p><u>SOS hatása:</u></p> <p>Az SOS Gyermekfaluak működése nélkül, az állami gondozásban nevelkedő fiatal felnőttek körülbelül 30% eséllyel képesek elhelyezkedni a munkaerő piacon, hiszen alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek.</p> <p>Az SOS Gyermekfaluak célja, hogy 18 év alatt az országos átlagnál (89%) jobb eredményt érjenek el a foglalkoztatás terén.</p> <p>Az SOS-ból kikerülő fiatalok jelenleg 65%-os eséllyel képesek képzettségüknek megfelelő munkakörben elhelyezkedni</p> <p>.</p> <p><u>Az SOS hatása 60% körül alakul, így ezzel módosítottuk a többletjövedelem mértékét.</u></p>

Időtényező: Az SOS fokozatosan éri el a kívánt célt, amit 63,3%-os kezdőértékről évi 6,63 százalékpontos növekedés mellett tesz meg. A bérek növekedésének esetében infláció (3%) mértékével számoltunk. Az SOS Gyermekfalvak célként megfogalmazott 90%-os hatást, a fiatal a programból való kikerüléséig, azaz a 10. évig éri el, majd utána állandó szinten marad.

1.3. Táblázat – Magasabb közteherviselési képesség a továbbtanulás következtében, Saját készítésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

6.5.3. Alulfoglalkoztatás elkerülése

Az eddigiekben elemzett SOS tevékenységcsoportok pozitív hatásainak következtében a fiatal nem hagyja el az oktatási rendszert, így nagyobb eséllyel vállal munkát és nem válik a közmunka-program részesévé. Ezáltal az állam számára megtakarítást tesz lehetővé, hiszen nem szükséges számára kifizetni a közfoglalkoztatott bért, így ez a pénzmennyiség más állami feladatok során felhasználható. Továbbá, elkerüli az állam a különböző jogcímek szerinti segélyek kiutalását is, azonban ennek a hatásnak a kalkulációjától azok széleskörű és önkormányzati szintű elbírálásnak következtében eltekintünk, ezzel vállalva a hatás alulbecslésének kockázatát. A magasabb szintű iskoláztatásból fakadó többletjövedelem alapfeltétele a alulfoglalkoztatás elkerülésének, ezért az SOS hatásának mértéke hasonlóan a 2.1. mellékletben leírtak szerint alakul.

Pénzügyi indikátor	Állam számára jelentkező költségmegtakarítás közfoglalkoztatott bér után.
Értelmezés, indoklás	A magasabb iskolai végzettség következtében magasabb munkakör betöltésére alkalmasak , így nagy eséllyel kikerülnek a közfoglalkoztatottak köréből, így az állam megtakaríthatja a nettó közfoglalkoztatott bért.

<p>Számítás</p>	<p>Munkába állást a gyermek 18 éves korától (tehát a vizsgált időszak 6. évében) feltételeztünk.</p> <p><u>6. évtől egységesen:</u> Az elkerült állami kiadás mértéke egyenlő a közfoglalkoztatott bér 9 hónapnyi mértékével.</p> <p>- Közfoglalkoztatott bér (havi nettó, 2017): 54 352 Ft</p>
<p>Módosító tényezők</p>	<p><u>SOS hatása:</u></p> <p>Az SOS Gyermekfalvak működése nélkül, az állami gondozásban nevelkedő fiatal felnőttek körülbelül 30% eséllyel képesek elhelyezkedni a munkaerő piacon, hiszen alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek.</p> <p>Az SOS Gyermekfalvak célja, hogy 18 év alatt az országos átlagnál (89%) jobb eredményt érjenek el a foglalkoztatás terén.</p> <p>Az SOS-ből kikerülő fiatalok jelenleg 65%-os eséllyel képesek képzettségüknek megfelelő munkakörben elhelyezkedni.</p> <p><u>Az SOS hatása 60% körül alakul, így ezzel módosítottuk a költségmegtakarítás mértékét.</u></p> <p>Időtényező: Az SOS fokozatosan éri el a kívánt célt, amit 63,3%-os kezdőértékről évi 6,63 százalékpontos növekedés mellett tesz meg. A bérek növekedésének esetében infláció (3%) mértékével számoltunk. Az SOS Gyermekfalvak célként megfogalmazott 90%-os hatást, a fiatal a programból való kikerüléséig, azaz a 10. évig éri el, majd utána állandó szinten marad.</p>

1.4. Táblázat – Alulfoglalkoztatottság és segélyek elkerülése a továbbtanulás következtében, Saját készítésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

6.5.4. Tudatosabb családtervezés

Az állami gondozottak körében nagy probléma, hogy a hiányos vagy nem megfelelő családkép kialakulása miatt már fiatalokkorban szülőkké válnak. Az SOS segítségével a gyermekek

egészséges családi háttérben nevelkednek, így azokat a szokásokat és hagyományokat sajátítják el. A tudatosabb családtervezés reményében a fiatalok nem vállalnak gyermeket, ameddig részesei a programnak és feltételezhetően ők maguk is szerető közegben alakítják majd ki a saját családi egységüket. A későbbre tolódott, valamint a kisebb mértékű gyermekvállalási hajlandóság következtében az állam – hasonlóan az előző ponthoz - költségmegtakarítások mentén jut plusz bevételhez. A pótlólagos bevételek a ki nem utalt GYES, valamint családi pótlék mértékét jelentik (adatok: IFUA Nonprofit Partner, 2016 alapján). A pénzügyi indikátorok megválasztása során a rövid távú bevételekre fókuszáltunk, azonban érdemes lehet a hosszabb távú generációkon átívelő hatásokat is figyelembe venni egy jövőbeni számítás során. Az állami gondozásban nevelkedő fiatalokkorúak gyermekvállalásához kapcsolódóan nem érhető el nyilvános adat, feltételezéseink szerint a mélyszegénységben élő fiatalok mintája ebben a kérdésben hasonló országos arányt mutat. Gyukits (2015, p.141.) szerint a mélyszegénységben élők 15%-a vállal gyermeket fiatalkorúként. A kontrollcsoporthoz illesztve az állami gondozásban nevelkedett fiatalok esetében ennél alacsonyabb kb. 12%-os arányt feltételezünk. SOS Gyermekfalvak célja, hogy az országos átlagnak megfelelő szintre mérsékelje a fiatalok gyermekvállalás mértékét, azaz 4%-ra csökkenjen ez az arány.

Pénzügyi indikátor	Állam költségmegtakarítása a ki nem fizetett GYES és családi pótlék mértékéig , a későbbre tolódott és kisebb számú gyermekvállalás következtében
Értelmezés, indoklás	<p>Igazi, biztonságot nyújtó családi környezetben az SOS Gyermekfalvakban nevelkedett fiatal tudatosabban és érettebben viszonyul a családtervezés kérdéséhez.</p> <p>A családalapítás, és így a gyermekvállalás az iskolai végzettség megszerzése utánra tolódik, valamint kevesebb gyermeket vállalnak.</p>
Számítás	<p>Míg a fiatal részt vesz az SOS programjában és nevelőszülőknél, valamint Ifjúsági Házban tartózkodik (kb. 22 év), addig nem vállal gyermeket, így elkerüli, hogy fiatalok szülővé váljon.</p> <p>16 éves kortól számítva, azaz az vizsgált időszak 5. évétől számított megspórolt állami kiadások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - GYES a gyerek 3 éves koráig (havi): 28 500 Ft

	- családi pótlék a gyerek 10 éves koráig (havi): 13 300 Ft
Módosító tényezők	<p><u>SOS hatása:</u></p> <p>Az országos szinten az állami gondozásból kikerülő fiatalok átlagosan 12%-a vállal gyermeket fiatalokként, azaz 88% az esélye, hogy nem vállal gyermeket.</p> <p>Ezzel szemben az országos átlagot tekintve a fiatalok 4%-a vállal csak gyermeket (KSH, 2015, p.15), tehát 96% annak az esélye, hogy nem válik fiatalon szülővé.</p> <p><u>Az SOS Gyermekfalvak hatása a pénzügyi indikátor (501 600 Ft) fenti valószínűségekkel súlyozott különbségéből adódik, azaz 8%.</u></p> <p>Időtényező: Az SOS fokozatosan éri el a kívánt célt, amit 91,6%-os kezdőértékről évi 0,89 százalékpontos növekedés mellett tesz meg. Az SOS Gyermekfalvak célként megfogalmazott 96%-os hatást, a fiatal a programból való kikerüléséig, azaz a 10. évig éri el, majd utána állandó szinten marad. (ld. 2.2. melléklet)</p>

1.5. Táblázat - Tudatosabb családtervezés a megfelelő családkép ismeretében, Saját készítésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

6.5.5. Lelki egészség

Az SOS Gyermekfalvakban részt vevő gyermekek súlyos fiatalkori traumát szenvedtek, amikor családi körülményeik olyan szintig romlottak, hogy a jelzőrendszer a kiemelésük mellett döntött. Sok esetben fizikai bántalmazás, kirekesztés és egyéb negatív hatások érték őket. Ennek feldolgozásához szakemberek bevonására van szükség. Az állami nevelőotthonokban sokszor csupán egy-két szakember jut több száz gyerekre, mivel piaci színvonalhoz képest alacsony bérek jellemzők így a pozíciók csupán kétharmadát sikerül betölteni (KSH, 2012, p.8.). A kedvezőtlen állami források miatt feltételezéseink szerint száz gyermekre egy pszichológus jut, így annak esélye, hogy szakszerű lelki támogatásban részesül az ellátott gyermek 1% esélyt becsültünk. Az SOS működésébe számos szakembert bevon annak érdekében, hogy segítsenek a korai megrázkódtatások negatív hatásait mérsékelni, így remélhetően mentálisan egészséges fiatal felnőttként hagyják el a programot. Gosztonyi (2017)

alapján az SOS Gyermekfalvakban a magyar átlagnál is magasabb (kb. 70%) figyelmet fordítanak a mély megrázkódtatásokat átélt gyermekek lelki egészségének javítására, ami további szakértők bevonásával a jövőben tovább nőhet (kb. 90%). Az SOS nélkül valószínűleg nem részesülnének ilyen mértékű és színvonalú ellátásban, így a traumák feldolgozására eleinte iskolai, majd piaci úton elérhető szakemberek bevonásával lesznek csak képesek.

Pénzügyi indikátor	Elkerült pszichológia költségek.
Értelmezés, indoklás	Annak következtében, hogy a gyermekek a fiatalkori traumatikus élményeik után egy szerető családi környezetben nevelkednek, jobban figyelnek a lelki egészségükre és az őket ért negatív élmények feldolgozására. Továbbá a biztonságos környezetben kevésbé vannak kitéve újabb megrázó eseményeknek.
Számítás	<p>Ezek a negatív hatások már a gyermekkorban is jelentkezhetnek, ezért a fiatal 12 éves korától számoltunk a pszichológiai szakember bérköltésével. Eleinte csak iskolai pszichológus bérezését vettük alapul, egy gyermekre vetítve egy átlagos méretű iskolában, majd a nagykorúság után (6. év) piaci alapon vett pszichológiai kezelések árával kalkuláltunk.</p> <p><u>1. évtől:</u></p> <p>- Iskolapszichológus bére egy főre vetítve (Dzindzisz, 2017): 264 294 Ft/540 fő = 489 Ft</p> <p><u>6. évtől:</u></p> <p>- Piaci alapon számított pszichológia kiadás (havi): 10 500 Ft (Pszichofészek.hu, 2017)</p>
Módosító tényezők	<p><u>SOS hatása:</u></p> <p>- Mivel Magyarországon átlagosan kevesebbet fordítanak a mentális egészségre, főleg a hátrányos helyzetűek körében, ezért nagyon</p>

alacsony, **1% körüli valószínűséget becsültünk** arra az eshetőségre, hogy a **gyermek szakszerű pszichológiai kezelésen vesznek részt**, akár az állami gondozás keretein belül.

- Az SOS-ben **jelenleg 70%-ra becsüljük annak az esélyét, hogy szakember foglalkozik a gyermek lelki egészségével**, azonban a **program elhagyásáig** ennek jövőbeni valószínűsége feltételezhetően **90%-ra fog nőni** a nagyszámú szakemberek bevonásával.

(Gosztonyi, 2017)

Az SOS Gyermekfalvak hatása a pénzügyi indikátor (5 873 Ft) fenti valószínűségekkel súlyozott különbségéből adódik, azaz 89%.

Időtényező: Az SOS fokozatosan éri el a kívánt célt, amit az 1%-os kezdőértékről évi 9,8 százalékpontos növekedés mellett tesz meg. Az SOS Gyermekfalvak célként megfogalmazott 90%-os hatást, a fiatal a programból való kikerüléséig, azaz a 10. évig éri el, majd utána állandó szinten marad. (ld. 2.2. melléklet)

1.6. Táblázat – Megnövekedett figyelem a gyermekek lelki egészségére, Saját készítésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

6.5.6. Testi egészség

Az állami gondozásban tömeges rendszerében részt vevő gyermekekre kisebb figyelem jut, így kisebb eséllyel jutnak hozzá az alapszintű egészséges életmódot jelentő javakhoz (sport, egészséges ételek stb.), valamint kevesebb orvosi vizsgálaton is vesznek részt. Az elmulasztott megfelelő színvonalú egészségügyi figyelem következtében felnőttkorukra számos káros egészségügyi következmény alakulhat ki. Ezek felmerülését ahhoz kötöttük, hogy legalább a munkaerőpiacra való belépés során részt kell venniük szükséges kivizsgálásokon, ahol kiderülnek ezek az egészségügyi problémák. Az elmaradt egészségügyi beavatkozásokat tehát időben eltolódva pótolják majd, itt a konzervatív becslés elve alapján az egy főre jutó állami egészségügyi kiadások mértékével számoltunk. Természetesen fennállhat annak a lehetősége is, hogy sokkal nagyobb költségek is felmerülhetnek az egyes kezelések során, de bővebb információ hiányában az éves átlagos értéket vettük alapul. Az állami gondozott gyermekek

feltételezéseink szerint csak az kötelező egészségügyi ellenőrzésekben vesznek részt (évente 1-2 alap szintű iskolaorvosi szűrővizsgálat). Ezzel szemben az SOS Gyermekfalvak alapvető célja, hogy a kezdetektől fogva a gyermekek testi egészsége problémamentes legyen. E feltételezéseink alapján az állami gondozásban lévő fiatalok esetében 50% az esélye, hogy szakszerű orvosi ellátásban részesülnek, ezzel szemben az SOS Gyermekfalvak célja, hogy teljeskörű (90%) szakszerű orvosi ellátásban vegyenek részt a gyermekek.

Pénzügyi indikátor	Elkerült állami egészségügyi kezelések költsége.
Értelmezés, indoklás	A nagyobb egészségügyi tudatosság következtében jobban odafigyelnek a gyermekek egészséges fejlődésére, étkezésére és a megfelelő mozgásra. Továbbá folyamatos és rendszeres alapszintű egészségügyi figyelmet kapnak , mely következtében felnőttkorukban nem szorulnak pótlólagosan magas egészségügyi kiadásokra.
Számítás	Mivel az egészségügyi következmények káros hatásaira szerencsésebb esetben a munkavállalás előtti szükséges szűrővizsgálatokon kerül sor , ezért ennek plusz költségeit 18 éves kor után , azaz a vizsgált időszak 6. évétől számítjuk az átlagos évi állami egészségügyi kiadások mértékéig. 6 évtől: - Éves átlagos állami egészségügyi kiadás (egy főre vetítve): 167 000 Ft (KSH, 2017, p.2.)
Módosító tényezők	<u>SOS hatása:</u> Mivel szigorú előírások vonatkoznak az állami nevelőszülői hálózatra is az egészségügyi kérdések területén , illetve a gyermekek iskolai közösségbe tartoznak, ezért egy a korábbiaknál magasabb, 50%-os kezdeti szintet feltételeztünk. Az SOS Gyermekfalvakban ezt a számot szeretnék majdnem 90%-os szintre növelni , amely magasabb az országos átlagnál.

Az SOS Gyermekfalvak hatása a pénzügyi indikátor (167 000 Ft) fenti valószínűségekkel súlyozott különbségéből adódik, azaz 40%.

Időtényező: Az SOS fokozatosan éri el a kívánt célt, amit a 72,2%-os kezdőértékről évi 4,44 százalékpontos növekedés mellett tesz meg. Az SOS Gyermekfalvak célként megfogalmazott 90%-os hatást, a fiatal a programból való kikerüléséig, azaz a 10. évig éri el, majd utána állandó szinten marad. (ld. 2.2. melléklet)

1.7. táblázat – Testi egészség javulása, Saját készítésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

6.6. Társadalmi megtérülés eredménye és értelmezése

A számítások eredménye és az előző fejezetek összegzése következik. 18 év alatt az SOS Gyermekfaluban nevelkedett gyermekekre jutó ráfordítás összege, valamint ezen az időtávon a most átlagos 12 éves SOS Gyermekfaluban nevelkedő gyermek életében jelentkező társadalmi hasznok pénzben kifejezett értéke rendelkezésünkre áll. A következő 2.1. táblázatban ezeket az eredményeket szemléltetjük.

Erőforrás/hatás	10. év	11. év	...	17. év	18. év
Befektetett erőforrások értéke évente (eFt / f ő)	2 736	0	...	0	0
Társadalmi hatások értéke évente (eFt / fő)	22 461	28 726	...	69 622	77 030

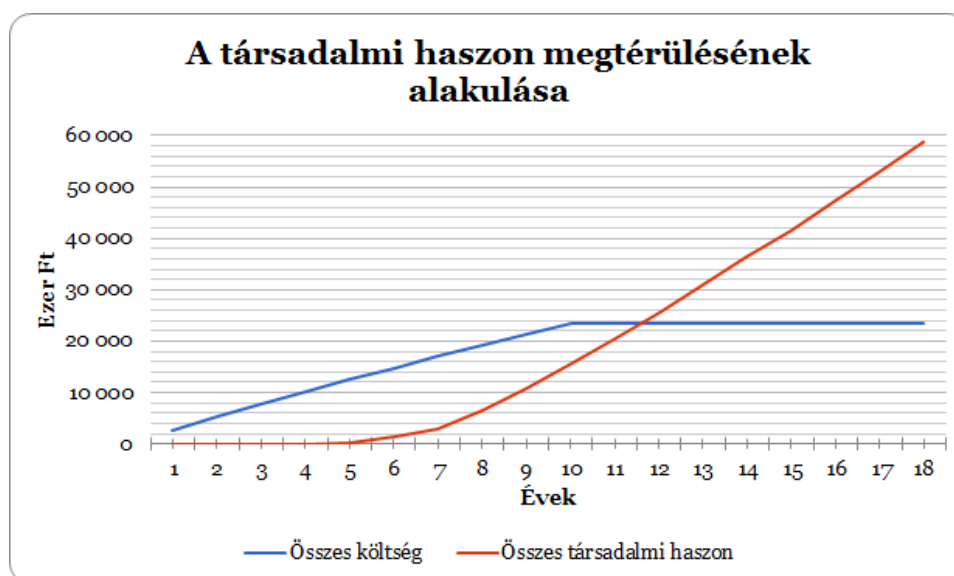
2.1. Táblázat – 18 év alatt egy SOS Gyermekfaluban nevelkedett gyermekekre jutó ráfordítás és a jelentkező társadalmi hasznok, Saját szerkesztésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

A társadalmi megtérülés mértékét a ráfordítások és a társadalmi hasznok jelenérték számítása és a befektetések és hasznok összevetése után kalkuláltuk.

Társadalmi megtérülés	
Erőforrásráfordítás jelenértéke:	30 777 590 Ft
Társadalmi hasznok jelenértéke:	77 029 541 Ft
Társadalmi megtérülés: Társadalmi hasznok jelenértéke/ Ráfordítások jelenértéke	2,50

2.2. Táblázat – Az SOS Gyermekfalvak tevékenységének társadalmi megtérülése 18 éves időtávon, Saját szerkesztésű táblázat, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

Ez eredményünk azt jelenti, hogy 18 éves időtávon minden befektetett 1 Ft 2,5 forintnyi társadalmi hasznot eredményez. Fontos figyelembe vennünk, hogy a vizsgált időszak első felében a ráfordítások meghaladják a jelentkező hasznokat, lásd 3. melléklet. Ennek oka, hogy a hatások igazán csak az SOS-ből kikerülve jelentkeznek; azzal, hogy minél több idő telik el, az SOS-ből való kikerülés után. Elmondhatjuk, hogy miután az egyén önálló életet kezd és eltelik néhány év, a hasznok meghaladják a befektetést. A 4. ábrán szemléltetjük a kumulált összes ráfordítást és összes társadalmi hasznot. Ez alapján látható, hogy a 10. évig a ráfordítások meghaladják a hasznokat, viszont a 11. évtől kezdve a kumulált társadalmi hasznok nagyobbak lesznek, mint az összes ráfordítás, így inentől megtérül a befektetés.

4. Ábra: A megtérülés ábrázolása – kumulált összes ráfordítás és összes társadalmi haszon, Saját szerkesztésű ábra, IFUA Nonprofit Partner (2016) alapján

Összességében jól látható, hogy az SOS Gyermekfalvak tevékenysége mind az SOS gyermekek, mind pedig a többségi társadalom szintjén, hosszú időtávon nézve megtérül. A hosszú időtáv a gyermeknevelés speciális jellegéből fakad, ami az egyén önálló életkezdését jelenti.

7. Korlátozások és jövőbeni kutatási irányok

Az alábbi részben bemutatjuk, hogy milyen lehetséges korlátozások és torzítások merülhetnek fel a társadalmi hatásmérés kalkulációja során. Részletesen bemutatjuk, hogy az dolgozatunk során mely típusú hibák merülhettek fel. Továbbá ismertetjük, hogy milyen korlátok mellett készítettük el a munkánkat és ezek a jövőben hogyan bővíthetők, így kijelölve jövőbeni kutatási irányokat is.

7.1. Korlátozások és torzítások

A társadalmi hatásmérésnek, mint minden mérésnek vannak korlátjai és torzításai. A következőkben Kormos (2017) alapján ezeket mutatjuk be és építjük be a dolgozatunk szerkezetére. A hazai civil szervezeteknél az alapvető kihívások sokszor a szakértelem hiánya, a korlátozott erőforrások és kapacitáshiány, illetve az elköteleződés hiánya a társadalmi hatásmérés irányába. Sokszor az adatgyűjtéssel nem foglalkoznak, így teljesen ellehetetlenül a mérés. Tehát összességében azt mondhatjuk, hogy a nonprofit szektorbeli szervezetek társadalmi hatásának mérése nehéz feladat, a körülményekkel és a szektor jellemzőivel számolni kell.

A dolgozatunknak több szempontból is vannak korlátjai, egyik oldalról a témából fakadó korlátok, másik oldalról a módszertani korlátozások és torzítások nehezítették a munkánkat. Fontos, hogy tisztában legyünk ezekkel a torzításokkal, hogy eredményünkre hitelesen tudjunk tekinteni, illetve a dolgozat továbbfejlesztésénél törekedjünk ezek kiküszöbölésére. Tanulmányunk témaköre nagyon érzékeny. A gyermekvédelemben sokszor személyiségi jogi kérdések merülnek fel, ebből kifolyólag kevés adat érhető el, ez egyaránt jellemző az állami és a nonprofit szektorra is. Esetünkben is megjelentek a nonprofit szektorra jellemző attribútumok. Sok esetben az adatgyűjtés nem megfelelő, struktúráját vagy időhorizontját tekintve. A saját adatgyűjtés pedig plusz terheket jelent a mérés készítőjének. Így fennállhatnak olyan veszélyek, mint a statisztikai hiányosságok, nem randomizált a minta, szelekciós torzítás. Az SOS esetében az utókövetés hiányos, ami a hatás mérését nehezítette, kevés "példára" tudtunk támaszkodni.

A pontos adatok szűkössége implikálta, hogy az esettanulmány kapcsán konzervatív becslést kellett alkalmaznunk. Csak azokat a hatásokat számszerűsítettük, amelyek esetén jól alátámaszthatók voltak az adataink. Ez alulbecslést eredményezhet. Továbbá, a hatások monetizálása sok esetben akadályba ütközik, például minőségi indikátorok bevonása során. Ilyen esetben szubjektivitással is kell számolni. Vannak hatások, amiket nem lehet becsülni, ezek hiánya a számítás során okozhat torzítást. Hatások megjelenhetnek ésszerű időtávon túl is, amelyek már nem a hatástanulmány részei, ilyenek például a generációkra vetített tovagyűrűző hatások. Az SOS esetében feltételezhető, egy “tudatos családtervezés” hatás a szervezetből kikerült egyéneknél. Olyan esetben vállalnak majd gyereket, amikor anyagi és lelki biztonságot tudnak teremteni neki. Ez a hatás azonban majd csak a gyermekvállalást követően lesz látható. Előfordulhat az olyan hatások figyelembe vétele, ami nem a programhoz kötődik, vagy a hatások nem teljes körű beazonosítása. A számítások során látható, hogy a hosszú elemzési táv során átlagos hatászámítás történik az évek között. A valóságban ez nem ilyen szabályszerű.

A korlátok és torzítások ellenére hasznosnak és alaposnak tekinthetjük a mérésünket, mert KSH és valódi SOS szervezeti adatokra, korábbi tanulmányokra, tanulmányokban található interjúkra és esetekre támaszkodtunk, kiegészítve az elismert SROI módszertannal.

7.2. Kitekintés és továbbfejlesztési lehetőségek

Jelenleg Magyarországon az gyermekvédelem legnagyobb szereplője az állam (70%), ezt követi az egyház (27%) végül a legkisebb súllyal a civil szervezetek működnek (3%) (Gosztonyi, 2017). Az állam jelentőségét tovább növeli, hogy az azonos tevékenységet ellátó szervezetek nagyban függenek az állami normatív a rendszerétől, hiszen ez az elsődleges növekedésük kulcsa. Az állami finanszírozás felépítése két részből áll: a mindenkinek járó alapnormatívából, valamint a kiegészítő normatívából, melyeknek forrása az éves állami költségvetés. Napjainkban a kiegészítő normatívára csak az gyermekgondozással foglalkozó egyházi szervezetek jogosultak. Ebből adódóan a kedvezményezett szerepben lévő egyházi működtetésű szervezetek növekedése kiegyensúlyozottabb. A gyermekvédelemben részt vevő szereplők között a jelenlegi támogatási rendszer egyenlőtlen versenyhez vezet. Továbbá ez etikai problémát is felvet, hiszen az állam ezzel a magatartásával elvárja a civil szektortól, hogy költség szint alatt dolgozzanak, azaz külföldről vagy adományokból tartsák fenn a működésüket.

Fentiekből látható, hogy a gyermekvédelem szektorában a verseny a különböző szereplők között nem egészséges és tevékenységük erősen alulfinanszírozott. Jövőben a probléma megoldására érdemes lehet átgondolni a támogatási rendszert, melyhez egységes, átlátható, és elegendő állami finanszírozás szükséges a szektor hosszútávú fenntarthatóságának érdekében. (Szurovecz, 2016)

A kitekintésben felvázoltokat felhasználva, továbbfejlesztési lehetőségnek fogalmazhatjuk meg a fókusz kibővítését az állami költségvetésre is, így az SOS Gyermekfalvak jelenlegi költségvetésén túl az állami támogatási rendszerrel is korrigálhatnánk a vizsgált hatásokat. Továbbá egyéb továbbfejlesztési lehetőségek közül, néhányat jelöltünk is az egyes hatások számításainak bemutatása során. Első sorban ilyenek voltak a további kisebb mértékű hatások bemutatása, valamint a nehezen számszerűsíthető hatások pénzügyi proxyval való jellemzése. Másrészt érdemes lehet az adatok pontosítására is még alaposabb kutatómunkát szánni, akár önálló adatgyűjtés keretein belül is. Több erőforrás felhasználással az utókövetésre nagyobb hangsúly fektethető, és ezen adatok használatával pontosabb hatásmérés is elérhetővé válik. További kutatási iránynak jelöltük az egész SOS Gyermekfalvak magyarországi tevékenységének mérését, melyben az összes program által elért egyén fókuszba kerülne.

8. Összefoglalás

A nonprofit szektor szervezetei számára fontos a társadalmi hatásmérés készítése, nem csak annak eredménye, hanem maga a mérés folyamata is. Tanulmányunk célja a magyarországi SOS Gyermekfalvak társadalmi hatásainak azonosítása és számszerűsítése volt. Így kutatva, hogy milyen hasznok jelentkeznek a tevékenységük során a gondozott gyermekeknél, illetve a tágabb társadalomban. Fő kutatási kérdésünknek fogalmaztuk meg, hogy 1 Ft befektetés segítségével mennyi Ft nyereség realizálható össztársadalmi szinten, majd mindez milyen időtávon és mértékben térül meg az SOS működésén keresztül.

Az SOS tevékenységén belül az SOS Gyermekfalu programra fókuszáltunk, ahol egy átlagos 12 évesen bekerült fiatal vettünk a kutatás alapjának, aki 22 éves koráig tartózkodik a rendszerben. Úgy határoztunk, hogy 18 éves hatást vizsgálunk, ekkor tölti be a 30. életévét a vizsgált fiatal, ami meghatározó, mert feltételezhetően a gyermekgondozás valós hatásai az önálló életének későbbi szakaszában jelentkeznek. A mérésünk során arra jutottunk, hogy 18 éves időtávon vizsgálva minden befektetett 1 Ft 2,5 Ft társadalmi hasznot eredményez. A

vizsgált időszak első szakaszában, míg a gyermek az SOS gondozásában van, a ráfordítások meghaladják a hasznokat, azonban a programból való kikerülés utáni első évben már megtérül a befektetés.

A teljesítménymérés alapjait használva hatásmérési keretrendszert alkalmaztunk az SOS hatásosságának mérésére. A Social Return on Investment (SROI) módszert használtuk, hiszen ennek a mérésnek a folyamata segített szervezetre szabottan felvázolni az erőforrás, tevékenység és hatás logikai láncolatát. Ezt követően az általunk azonosított hatásokat pénzügyi indikátorok segítségével szemléltettük. Erőforrásként a pénzügyi erőforrások körét határoztuk meg, melyhez az SOS Gyermekfalu egy főre vetített évi költségvetését használtuk. A kimutatott és számszerűsített hatásokat jellegük szerint két kategóriába soroltuk: **továbbtanulásból eredő hatások** [(1) továbbtanulásból fakadó magasabb iskolai végzettség és kedvezőbb munkaerőpiaci elhelyezkedés, (2) magasabb életszínvonal eredményeként megjelenő magasabb közteherviselési képesség, (3) alulfoglalkoztatás elkerülése végett megtakarított segélyek és közfoglalkoztatott bérek] és **tudatosabb élettervezés** [(4) tudatosabb családtervezés a megfelelő családkép hatására, (5) lelki egészség biztosítása szerető környezetben való nevelkedés miatt, (6) testi egészség javulása a szülői figyelem következtében]. Végül pedig kifejeztük az SOS Gyermekfalu program társadalmi hatásának a mértékét a befektetések és hasznok jelenértékeinek összevetésével.

Összességében a SOS Gyermekfalvak tevékenysége mind a többségi társadalom szintjén, mind pedig az SOS gyermekek számára egy hosszú időtávon nézve megtérülő projekt. Azonban a kutatásunk és a méréseink során korlátok és torzítások merültek fel, ezért további hatások vizsgálata és számítása, illetve az egész SOS Gyermekfalvak magyarországi tevékenységének társadalmi hatásmérése is célszerű lenne.

Kutatásunkkal szemléltettük, mennyire nehezen megfogható a gyermekvédelem témaköre és felhívni a széles körű érintettek (állam, támogatók, szervezeti vezetők) figyelmét, hogy az SOS gyermekvédelmi programja értékes tevékenységet lát el, amibe hosszú távon is érdemes energiát és pénzt fektetni. A program rendelkezésére álló erőforrások többszörösen megtérülnek azáltal, hogy az SOS Gyermekfalvakban nevelkedett gyermekek és fiatalok megnövekedett társadalmi hasznossággal bírnak majd az SOS hatására.

9. Hivatkozásjegyzék

Arapovics Mária (2011) – A civil-nonprofit szektor és a szervezetek forrásteremtése, 46-66. oldal, Budapest, Elérhető: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2010-0003_09_civili_nonoprofit_szektor/09_civil_nonprofit_szektor.pdf, Letöltve: 2017.12.03.

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvény: 2011. évi CLXXV. törvény

Balogh Bence et al. (2003) – Módszer és gyakorlat: A nonprofit statisztika 10 éve, 1992-2002, Budapest, Elérhető: www.nonprofitkutatas.hu/letoltendo/560_modszer.doc, Letöltve: 2017.12.01.

Civilhetes.net (2016) – Megszűnnek a gyermekotthonok, Elérhető: <http://civilhetes.net/megszunnek-a-gyermekotthonok>, Letöltve: 2017.12.01.

Dzindzisz Sztefan (2017) - Meghökkenő bérek Magyarországon - a havi 100 ezertől az egymillióig, Elérhető: https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/meghokkentoe_berek_magyarorszagon_a_havi_100_ertol_az_egymillioig.645751.html, Letöltve: 2017.12.03.

EMMI (2017) – Az állami gondozásban élő gyermekeknek családba vagy családi körülmények közé kell kerülniük, Elérhetőség: <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/szocialis-ugyekert-es-tarsadalmi-felzarkozasert-felelos-allamtitkarsag/hirek/a-cel-hogy-az-allami-gondozasban-elo-gyermekek-lehetoleg-csaladhoz-vagy-csaladiasabb-jobb-korulmenyek-koze-keruljenek>, Letöltve: 2017.12.03.

Gertler, Paul J. – Martinez, Sebastian – Premand, Patrick- Rawlings, Laura B.- Vermeersch, Christel M.J. (2011) - Impact Evaluation in Practice. The World Bank, Elérhető: https://siteresources.worldbank.org/EXT/HDOFFICE/Resources/5485726-1295455628620/Impact_Evaluation_in_Practice.pdf, Letöltve: 2017. 11. 20.

Gosztonyi Gábor (2017) – Interjú a SOS Gyermekfalvak ügyvezető igazgatójával, Budapest, 2017. 12. 04

Gyereksorsok.hu (2014) - Magyarországon a gyermekek egy százaléka él állami gondozásban, Elérhető: <https://gyereksorsok.hu/magyarorszagon-a-gyermekek/>, Letöltve: 2017.12.03.

Gyukits György (2015) - A fiatalkorú terhesség és gyermekvállalás a mélyszegénységben élők körében, In: Szellem és tudomány: a Miskolci Egyetem Szociológiai Intézetének folyóirata, 135- 157. old., Miskolc; Elérhető: http://szociologiaszak.uni-miskolc.hu/docs/SZeT2015_12.pdf, Letöltve: 2017.12.01

Gyurkó Szilvia - Németh Barbara - Sánta Nóra (2016) – Családi környezet és alternatív gondoskodás In: Gyurkó et al. (2016) - Gyermekjogi jelentés - Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány, 22-23.old., Budapest, Elérhető: http://www.hintalovon.hu/Hintalovon_jelentes-2016.pdf, Letöltve: 2017.12.01.

HrPortál.hu (2017) – A minimálbér és a garantált bérminimum összege 2017-ben, Elérhető: <https://www.hrportal.hu/hr/a-minimalber-es-a-garantalt-berminimum-osszege-2017-ben-20161122.html>, Letöltve: 2017.12.01.

IFUA Nonprofit Partner (2016) - Társadalmi hatásmérés, A BAGázs tevékenységeinek hatása egy roma fiatal életére, Budapest, Elérhető: http://bagazs.hu/wp-content/uploads/2016/10/IFUA-Nonprofit-Partner_BAGAZS-16-eves-roma-fiatal_HATASMERES-TANULMANY_20161015.pdf, Letöltve: 2017.11.20.

Kail, Angela – Lumley, Tris (2012) - Theory of Change, Elérhető: <http://www.thinknpc.org/publications/theoryof-change/theory-of-change-7/?post-parent=4957>, Letöltve: 2017.11.20.

Kormos Dóra (2017) – Hogyan mérhető pontosan és torzítatlanul a társadalmi hatás? Módszertani ajánlások és azok gyakorlati megvalósítása a magyar nonprofit szektorban, Szakdolgozat, Gazdálkodástudományi Kar, Vezetés és kontroll tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem

KSH (2012) – Állami gondoskodástól a mai gyermekvédelemig, Elérhető: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/allamigondoskodas.pdf>, Letöltve: 2017.12.03.

KSH (2015) – Magyarország 2015, Elérhető: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>, Letöltve: 2017.12.02.

KSH (2016) – Gyermekesély – A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése, 2014, Elérhető: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/gyermekvedelem14.pdf>, Letöltve: 2017.12.01.

KSH (2017) – Statisztikai Tükör: Az egészségügyi kiadások alakulása Magyarországon, 2010–2015, Elérhető: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/eukiadasok1015.pdf>, Letöltve: 2017.12.01.

KSH (s.a.a) - Gazdasági és nonprofit szervezetek, Elérhető: <http://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/modsz32.html>, Letöltve: 2019.12.01

KSH (s.a.b) – Társadalombiztosítás, szociális ellátás (1960-), Elérhető: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_fsp001.html, Letöltve: 2017.12.03.

KSH (s.a.c) – A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő fiatalok korcsoportok szerint (1990–), Elérhető: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fsg001.html, Letöltve: 2017.12.04

KSH (s.a.d) – Gyermekotthonban és nevelőszülőknél ellátott gyermekek és fiatal felnőttek a gondozás időtartama szerint (2004–), Elérhető: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fsg009.html, Letöltve: 2017.12.03.

Kuti Éva– Marschall Miklós (s.a.) - A nonprofit szektor fogalma, Elérhető: www.nonprofitkutatas.hu/letoltendo/kuti_marsall.DOC, Letöltve: 2017.12.03.

Matolcsi Zsuzsanna (2014) – Amit mérünk, az javulni fog! Vagy nem... , Elérhető: https://demoblog.hu/demo-blog/amit-merunk-az-javulni-fog-vagy-nem-hatasmeres-a-demoban-es-azon-kivul/#_ftn2 , Letöltve: 2017. 12.01.

McKinsey (2013) – The History of Social Impact Assessment. <http://mckinseysociety.com/downloads/tools/LSI/The-history-of-social-impact-assessment.pdf>, Letöltve: 2017. 12. 04.

MNB.hu (2005) –Közlemény a középtávú inflációs cél kitűzéséről, első bekezdés, Elérhető: <https://www.mnb.hu/monetaris-politika/a-monetaris-politika-keretrendszer/az-inflacios-celkoveteses-rendszer>, Letöltve: 2018.01.25.

Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet (2012) – Gyermekvédelmi statisztikai tájékoztató Elérhető: http://www.ncsszi.hu/download.php?file_id=204, Letöltve: 2017. 12.01.

Nicholls, Jeremy – Lawlor, Ellis – Neitzert, Eva – Goodspeed, Tim (2012) -A guide to Social Return on Investment, U.S. Edition, January 2012, Elérhető: <http://socialvalueint.org/wp-content/uploads/2016/12/The-SROI-Guide-US-edition.pdf>, Letöltve: 2017.10.30.

Nonprofit.hu (2014) - Alapítvány vagy egyesület, Elérhető: <https://www.nonprofit.hu/tudastar/alapitvany-vagy-egyesulet>, Letöltve: 2017.12.03.

OFA Nonprofit Kft. (2017) – Módszertani Kézikönyv Társadalmi Vállalkozások Részére, Elérhetőség: <https://en.calameo.com/read/0046569662c8a75401ee2>, Letöltve: 2017.11.25.

Officina.hu (2017) - Közmunkabér 2017/2018 összege: ennyivel növekedett a közfoglalkoztatási bér 2017-ben, Elérhető: <http://officina.hu/gazdasag/58-kozmunkaber-2017-kozfoglalkoztatasi-ber-2017-kozmunka>, Letöltve: 2017.12.01.

Országgyűlés Hivatala (2017) - Gyermekvédelmi jelzőrendszer, Elérhetőség: http://www.parlament.hu/documents/10181/1202209/Infojegyzet_2017_27_gyermekvedelmi+jelzorendszer.pdf/104dd04a-dca3-47bc-944e-bfb07067676f, Letöltve: 2017.12.03.

Pavluska Valéria (2006) - Teljesítménymérés és teljesítményértékelés a nonprofit szervezetekben, In: Tudásmenedzsment, 7. évf. 1. szám, p.24-36, Elérhető: http://epa.oszk.hu/02700/02750/00013/pdf/EPA02750_tudasmenedzsment_2006_01_024-036.pdf, Letöltve: 2017.12.04.

Pszichofészek.hu (2017) - Árlista, Elérhető: <http://www.pszichofeszek.hu/arak.html>, Letöltve: 2017.12.01.

Rác Andrea (2017) - Sorsok a gyermekvédelemből, Magyar Valóság In esély - Társadalom és szociálpolitikai folyóirat, 2017 5. szám, Elérhető: <https://drive.google.com/file/d/1B3RS37he8Zo5zpn-e-hqHPNT7GWkS7xQ/view?usp=sharing>, Letöltve: 2017.12.01.

Révész Éva (2015) - Szervezeti szintű teljesítménymenedzsment a hazai közigazgatás ügynökség-típusú szervezeteiben. ÚJ MAGYAR KÖZIGAZGATÁS 8. évf. 4. szám, p. 37-49.

Salamon, Lester M. (1996) – The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, Johns Hopkins University, Elérhető: http://ccss.jhu.edu/wp-content/uploads/downloads/2011/09/USA_CNP_WP18_1996.pdf, Letöltve: 2017.11.30.

SIAA (2014) – What is Social Impact Analysis?, Elérhető: <http://socialvalueint.org/wp-content/uploads/2014/01/Start-Social-Impact.pdf>, Letöltve: 2017.12.01.

SOS (2016) - Éves jelentés 2015, Elérhető: http://www.sos.hu/getmedia/77cb9fcc-c079-4fa2-9dc8-7e7a927b7ef3/sos_eves_beszamolo_2016_20160817_online.pdf, Letöltve: 2017.12.01.

SOS (s.a.a) -Éves jelentés 2014, Elérhető: http://www.sos.hu/getmedia/ac700486-ab39-484e-b30a-1859fdc3244b/sos_gyermekfalvak_eves_jelentes.pdf, Letöltve: 2017.12.01.

SOS (s.a.c) - SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa, Elérhető: <https://www.sos.hu/rolunk/sos-gyermekfalvak-magyarorszagon>, Letöltve: 2017.12.01.

SOS (s.a.d) - Küldetésünk, Elérhető: <https://www.sos.hu/rolunk/kuldetesunk>, Letöltve: 2017.12.01.

SOS (s.a.e) - Gyermekvédelem, Elérhető: <https://www.sos.hu/hogyan-segitunk-mi/gyermekvedelem>, Letöltve: 2017.12.03.

SOS-Childrevillages (s.a.) - About us, Elérhető: <https://www.sos-childrensvillages.org/who-we-are/about-sos>, Letöltve: 2017.12.01.

SRS (2014) – Guide to results-based reporting, Elérhető: http://www.social-reporting-standard.de/fileadmin/redaktion/downloads/SRS_guidelines_2014_EN.pdf, Letöltve: 2017.11.29.

Szepesi Balázs (2013) - Hatásvizsgálati kézikönyv II. kötet: Hatásvizsgálat szervezőknek, Hétfa Kutatóintézet, Budapest, Elérhető: http://hetfa.hu/hatasvizsgalat/kezikonyv_szervezo.pdf, Letöltve: 2017.11.30.

Szurovecz Illés (2016) – Óriás léptekkel tarol az egyház a gyermekvédelemben, Elérhető: <https://abcug.hu/oriasleptekkel-tarol-az-egyhaz-gyerekvedelemben/>, Letöltve: 2018.03.18.

Wimmer Ágnes (2002) - Üzleti teljesítmény, 17. sz Műhelytanulmány, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Budapest

Wimmer Ágnes (2006) - A teljesítmény és menedzsmentje, Teljesítménymérés In Chikán Attila - Demeter Krisztina (szerk.) (2006): Az értékteremtő folyamatok menedzsmentje: Termelés, szolgáltatás, logisztika, 531- 568.old. , 5. kiadás, Aula Kiadó, Budapest,

10. Mellékletek

1. melléklet: Erőforrás számítás részletezése

Az SOS Gyermekfalvak belső számításai alapján kerültek kimutatásra az egy főre jutó csak a Gyermekfalvak és az Ifjúsági házhoz kapcsolódó költségek. A számítás kiinduló értéke az SOS Gyermekfalvak 2015-ös évi teljes évi költsége, melyet korrigáltak a Gyermekfalvak és az Ifjúsági házhoz nem kapcsoló tételekkel, így látható eredményként a nevelőszülői hálózatok, az ifjúsági házak, valamint a működésükhöz szükséges koordinációs irodai teljes költsége. Az esettanulmányhoz szükséges egy főre jutó költséget úgy kaptuk, hogy elosztottuk az korrigált teljes költséget (1 221 056 317 Ft) a 2015-ös átlagos gyerekszámával.

Költségek alakulása a 2015-ös mérleg adatai szerinti	
SOS Gyermekfalvak teljes évi költsége	1 504 596 066 Ft
- SOS Gyermekfalvak tevékenységéhez nem kapcsolódó korrekciós tételek	283 539 749 Ft
A nevelőszülői hálózatok, az ifjúsági házak és a Koordinációs iroda költsége	1 221 056 317 Ft
Átlagos gyereklétszám 2015-ben (fő)	360 Ft
Egy ellátottra jutó teljes költség (Ft/fő/év)	3 391 823 Ft

3.1. Táblázat – 2015.évi költségek alakulása, Saját táblázat Gosztonyi (2017) alapján

Következő táblázatban szemléltetjük az SOS Gyermekfalvak költségeinek vizsgált időszakban relevánsan felmerült költségeit. Mivel a tervezett költségek az infláció mértékével növekednek (3%) ezért azok időben állandóan mutatkoznak, míg a célcsoport nagyobb mértékben nő, így hatékonyság növekedés várható.

Költségek alakulása	1. év	2. év	...	10. év
Gyerekszám növekedés	360	371		460
Költségek növekedése	3 391 823 Ft	3 391 823 Ft		3 391 823 Ft
Teljes költség	1 221 056 317 Ft	1 258 366 371 Ft	...	1 258 366 371 Ft
1 gyerekre jutó költség jelenértéke	3 391 823 Ft	3 391 823 Ft		2 735 579 Ft

3.2. Táblázat – Hosszútávú költségek alakulása, Saját táblázat Gosztonyi (2017) alapján

2. melléklet: Hatások számítása

2.1. melléklet: Munkahelyi hatások mögöttes feltételezéseinek bemutatása

A többletjövedelem számításához elengedhetetlen a magasabb iskolai végzettség, ami ahhoz járul hozzá képesek legyenek elhelyezkedni a munkaerőpiacon. A kontrollcsoportban, az **állami gondozásban részt vevő fiatalok esetében, ez az országos arány 30% körül alakul** (KSH, 2012, p.12). Ezzel szemben az SOS céljaként fogalmazza meg, hogy az **országos, 89%-nál jobb eredményt (90%)** érjen el foglalkoztatás terén. **Az SOS Gyermekfalvak többletjövedelemre, magasabb közteherviselési képességre, valamint az alulfoglalkoztatás elkerülésére vonatkozó hatása a pénzügyi indikátor (795 604 Ft) fenti két valószínűségekkel súlyozott különbségként adódik, azaz 60% körül alakul.**

2.2. melléklet: Időtényezők és kezdő értékek számítása

- **Tudatosabb családtervezés:** Az állami gondozásban kikerülő fiatalok esetében 88% annak az esélye, hogy nem vállalnak gyermeket fiatalkorúként. Az SOS Gyermekfalvak célja, hogy 96%-ra növelje ennek arányát, az idő alatt míg a fiatal részese programnak. A gyermekvállalásból eredő állami megtakarítás az átlagos fiatal életében az 5. évtől jelentkezik. A hatás lineáris növekedését feltételezve 10 év alatt, évente átlagosan 0,88%-kal nő annak az esélye, hogy nem vállal a fiatal gyermeket. Ezekből fakadóan az 5. évben megjelenő kezdőérték 91,6% -os SOS hatást eredményez.
- **Lelki egészség:** A kontrollcsoportban feltételezett lelki egészségre irányuló figyelmet 1% körül becsültük meg, ezzel szemben az SOS Gyermekfalvak célja, hogy 90%-ra növelje a programban részt vevők pszichés egészségét. A vizsgált 10 éves időtávon belül már az első évben azonosítható a hatás pénzügyi indikátora, mert a szervezetbe való bekerülés pillanatától fogva szakemberek segítik a gyermeki lelki egyensúlyának megteremtését. A hatás 1%-os kezdőértékéhez képest átlagos lineáris éves növekedése ezek alapján 9,88%.
- **Testi egészség:** Az állami gondozásban nevelkedő gyermekek testi egészségére kevés figyelem hárul (50%). Az SOS célja, hogy 90%-ra növelje a teljeskörű orvosi ellátásban részt vevők gyermekek arányát. Az SOS hatása 56%, ami a két érték állami egészségügyi kiadásokkal való súlyozásának különbségéből adódik. A vizsgált 10 év alatt évente lineárisan átlagosan 4,44%-kal nő megfelelő színvonalú orvosi ellátás aránya. A 6. évben jelentkező pénzügyi indikátorhoz tartozó kezdő érték 72,2%.

3. melléklet: SROI számítás táblázata, saját készítés

HATÁSOK						
Leírás	Indikátor	Érték (1. év)	Valószínűség (bázis 0)	Valószínűség (bázis 1)	Valószínűség (cél)	SOS hatása
Magasabb oktatási színvonal és színvonalasabb munkába állási lehetőségek	Többletjövedelem - az garantált bérminimum (6.év) és a havi nettó módosított átlagbér (8. év) a közfoglalkoztatási bérrel vett különbsége	795 605 Ft	30%	65%	90%	60%
Nagyobb közteherviselési képesség	Többletjövedelem utáni pótlólagosan fizetett adók és járulékok	1 197 736 Ft	30%	65%	90%	60%
Alacsonyabb állami kiadások a közmunka végett	Állam oldaláról megjelenő költségcsökkenés a nettó közmunkabér mértékéig	489 175 Ft	30%	65%	90%	60%
Tudatosabb családtervezés	Megfelelő családkép végett kevesebb gyerekszám által megtakarított állami kiadások (GYES, családi pótlék)	501 600 Ft	88%	85%	96%	8%
Lelki egészség	Pszichológiai kezelések	5 873 Ft	1%	70%	90%	89%
Testi egészség javulása	Elmaradt egészségügyi költségek	167 000 Ft	50%	75%	90%	40%

3.3. Táblázat – SOS Gyermekfalvak hatásainak számszerűsítése – Hatások bemutatása, Saját táblázat Gosztanyi (2017) alapján

HATÁSOK	Diszkontráta: 3%								
	Társadalmi hatás (Ft)								
Leírás	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Magasabb oktatási színvonal és színvonalasabb munkába állási lehetőségek	0	0	0	0	0	601 663 Ft	684 946 Ft	1 898 080 Ft	2 125 024 Ft
Nagyobb közteherviselési képesség	0	0	0	0	0	905 768 Ft	1 031 145 Ft	2 212 380 Ft	2 476 904 Ft
Alacsonyabb állami kiadások a közmunka végett	0	0	0	0	0	369 930 Ft	421 137 Ft	475 082 Ft	531 885 Ft
Tudatosabb családtervezés	0	0	0	0	532 388 Ft	553 684 Ft	575 778 Ft	190 495 Ft	198 061 Ft
Lelki egészség	60 Ft	678 Ft	1 333 Ft	2 027 Ft	2 761 Ft	75 894 Ft	93 495 Ft	112 084 Ft	131 704 Ft
Testi egészség javulása	0	0	0	0	0	144 016 Ft	157 465 Ft	171 591 Ft	186 423 Ft
Összesen:	60 Ft	678 Ft	1 333 Ft	2 027 Ft	535 149 Ft	2 650 955 Ft	2 963 965 Ft	5 059 713 Ft	5 650 002 Ft
Jelenérték:	59 Ft	659 Ft	1 295 Ft	1 968 Ft	519 563 Ft	2 573 742 Ft	2 877 636 Ft	4 912 342 Ft	5 485 439 Ft
Bruttó jelenérték:		717 Ft	2 012 Ft	3 980 Ft	523 543 Ft	3 097 285 Ft	5 974 921 Ft	10 887 263 Ft	16 372 702 Ft
SROI		0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	0,02 Ft	0,10 Ft	0,19 Ft	0,35 Ft	0,53 Ft

3.4. Táblázat – SOS Gyermekfalvak hatásainak számszerűsítése – 1-9. év közötti időtáv, Saját táblázat Gosztanyi (2017) alapján

HATÁSOK	Diszkontráta: 3%								
	Társadalmi hatás (Ft)								
Leírás	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Magasabb oktatási színvonal és színvonalasabb munkába állási lehetőségek	2 363 877 Ft	2 434 793 Ft	2 507 837 Ft	2 583 072 Ft	2 660 564 Ft	2 740 381 Ft	2 822 593 Ft	2 907 270 Ft	2 994 489 Ft
Nagyobb közteherviselési képesség	2 755 308 Ft	2 837 968 Ft	2 923 107 Ft	3 010 800 Ft	3 101 124 Ft	3 194 157 Ft	3 289 982 Ft	3 388 682 Ft	3 490 342 Ft
Alacsonyabb állami kiadások a közmunka végett	591 669 Ft	609 419 Ft	627 702 Ft	646 533 Ft	665 929 Ft	685 907 Ft	706 484 Ft	727 679 Ft	749 509 Ft
Tudatosabb családtervezés	205 909 Ft	212 087 Ft	218 449 Ft	225 003 Ft	231 753 Ft	0	0	0	0
Lelki egészség	152 400 Ft	156 972 Ft	161 681 Ft	166 532 Ft	171 528 Ft	176 674 Ft	181 974 Ft	187 433 Ft	193 056 Ft
Testi egészség javulása	201 991 Ft	201 991 Ft	201 991 Ft	201 991 Ft	201 991 Ft	201 991 Ft	201 991 Ft	201 991 Ft	201 991 Ft
Összesen:	6 271 155 Ft	6 453 230 Ft	6 640 767 Ft	6 833 930 Ft	7 032 888 Ft	6 999 110 Ft	7 203 023 Ft	7 413 054 Ft	7 629 386 Ft
Jelenérték:	6 088 500 Ft	6 265 272 Ft	6 447 347 Ft	6 634 884 Ft	6 828 047 Ft	6 795 252 Ft	6 993 227 Ft	7 197 140 Ft	7 407 171 Ft
Bruttó jelenérték:	22 461 202 Ft	28 726 415 Ft	35 173 102 Ft	41 806 691 Ft	48 632 770 Ft	54 908 460 Ft	59 327 944 Ft	63 647 448 Ft	77 029 541 Ft
SROI	0,73 Ft	0,93 Ft	1,14 Ft	1,36 Ft	1,58 Ft	1,78 Ft	1,93 Ft	2,07 Ft	2,50 Ft

3.5. Táblázat – SOS Gyermekfalvak hatásainak számszerűsítése – 10-18 év közötti időtáv, Saját táblázat Gosztanyi (2017) alapján

4. melléklet: Interjúkérdések Gosztonyi Gábor (SOS Gyermekfalvak ügyvezető igazgató) részére, Budapest, 2017. 12. 04

- Szektoráttekintés céljából érdeklődnénk, miként épül fel hazánkban az állami gondozás, rendelkezésére állnak áttekintő kimutatások (elmúlt évekre vonatkozóan (2015-2016))?
- A Gyermekfalukra lebontva milyen adatok jellemzik a gondozást az elmúlt években: nevelőszülők száma, falunkként gyermekek száma, egy gyerek után járó jövedelem egy szülő részére stb.
- Eltérnek e a bérezésben a hivatásos falubeli nevelőszülők az integrált területeken lévő nevelőszülők hálózat tagjai (akik saját gyermekeik mellé vállalnak SOS gyermekeket is?)
- Jelenleg mennyi a falvakban tevékenykedő szakértők száma?
- Az SOS Gyermekfalvak Magyarország jelenleg mennyi önkéntest tart számon és hogyan alakul az országos eloszlásuk?
- Egy nevelőszülő költsége milyen összetevőkből áll össze? (iskoláztatás, egészségügy, napi kiadások.)
- Az állam milyen összegű gyermektartási díjat utal a nevelőszülőknek?
- Az SOS Gyermekfalva Magyarországi Alapítványának működési költségeiből arányaiban mennyi kapcsolódik az Gyermekfalvak és az Ifjúsági Házak tevékenységeihez?
- Évente hány gyermek részesül a nevelőotthon után az Ifjúsági ház ellátásában is az SOS Gyermekfalva keretein belül?
- Meddig tartózkodnak a gyermekek/ fiatalok átlagosan a gyermekotthonban és az Ifjúsági házban? Mi tekinthető átlagos életkornak a bekerülő fiatalok esetében?
- Miként vélekedik az utánkövetésről? Ezen adatok mennyire megbízhatóak és lát-e javítási lehetőséget a rendszerben?
- A faluban résztvevő gyermekek száma a közeljövőben hogyan fog ön szerint alakulni? Amennyiben nem áll rendelkezésre hosszú távú becslési terv, az eddigi növekedés alapján mit gondol?
- A pénz időértéke miatt elkerülhetetlen a nevelőszülői ellátmány növekedése, mit gondol hogyan alakul az ellátmány mértéke hosszú távon?
- Költségek terén: milyen növekedésre számít az SOS Gyermekfalvak Magyarországi szervezete?